Cemil Kavukçu

Gemiler de Ağlarmış

ÖYKÜ

CEMİL KAVUKÇU

GEMİLER DE

AĞLARMIŞ

ÖYKÜ

GEMİLER DE AĞLARMIŞ
CEMİL KAVUKÇU

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Can Yayınları --------

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

Cemil Kavukçu'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Uzak Noktalara Doğru, 1995
Yalnız Uyuyanlar İçin, 1996
Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak, 1997
Temmuz Suçlu, 1998
Dönüş, 1998
Dört Duvar Beş Pencere, 1999
Pazar Güneşi, 2000
Gemiler de Ağlarmış, 2001
Başkasının Rüyaları, 2003
Suda Bulanık Oyunlar, 2004
Gamba, 2005
Nolya, 2005
Mimoza'da Elli Gram, 2007
Angelacoma'nın Duvarları, 2008
Tasmalı Güvercin, 2009
Düşkaçıran, 2010

CEMİL KAVUKÇU, 1951 yılında İnegöl'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1976). Öyküleri, 1980 yılından bu yana çeşitli dergilerde yayımlandı. *Patika* adlı yapıtıyla 1987 yılında Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'nü ve 1996 yılında *Uzak Noktalara Doğru* adlı öykü kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 2009 yılında *Angelacoma'nın Duvarları* adlı anlatısıyla Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

GEMİLER DE AĞLARMIŞ

Yabancı bir kentin tanıdık yüzü

Makine dairesindeki zil, "benden bu kadar" dercesine çaldı; ardından da ana makinenin sesi kesildi. Günlerdir düzenli bir hırıltıyla inleyen hayvan susmuştu. Zincir şakırtıyla boşaldı. Baş taraftaki çana üç kez vuruldu, üç kilit zinciri denize bırakmışlardı. Yeniden boşalan zincirin sesi; çanın sesi iki kez daha duyuldu. Ranzamda doğrulup lombozdan dışarı baktım. Bu kış gecesinde, ışıkları donuk donuk parlayan bir kentin yaklaşık bir mil kadar açığına demirlemiştik.

"Neredeyiz?" dedi İbrahim.

"Bilmiyorum," dedim lombozdan bakmayı sürdürerek, "küçük bir yere benziyor."

İbrahim, ranzasında doğrulup oturmuştu. Bacaklarının dizden altı ona ait değilmiş gibi aşağı sarkıyordu. Kamaranın cılız ışığında, gözlerini ovuşturan kocaman bir çocuğa benziyordu.

"Uyuyabildin mi?"

"Yok be!" dedi, "Benimkisi göz uykusu. İyi salladı ama."

Uzun süredir değiştirmediği, onunla yatıp kalktığı kalın ekose yün gömleğinin cebinden sigara paketini çıkardı.

"Ben de uyuyamadım. Demire geldiğimize göre, deniz Beybaba'nın gözünü korkutmuş olmalı. Şaka maka değil, en az altı şiddetinde var değil mi?"

Çakmağın aleviyle İbrahim'in yüzü biraz daha aydınlandı. Ne kadar da yorgun görünüyordu. Sigarasından derin bir nefes çekti.

"Beybaba korsandır, bu denizleri iplemez. Bu gemide yeni sayılırsın, biz nelerini gördük." Omuzlarını sarsıp burnundan bir "hıh" sesi çıkararak gülümsedi. "Başka bir şey var herhalde."

Bu gülümsemenin Beybaba'nın korsanlığına mı, yoksa demirlememize neden olan "başka bir şey"e mi yönelik olduğunu anlayamadım. Bu gece burada, ilk izlenimleri oldukça ürkütücü olan bu kentin açıklarında demirde kalacağımız belli oldu. Saate baktım: 21.00. Yeniden ranzama uzandım. Üç gündür denizdeyiz; ama üç aymış gibi geldi bana.

Açılan kapanan kapılar, ayak sesleri, konuşmalar geliyor dışarıdan. Bir hareket, bir canlılık var. Oysa bir saat önce, yaşlı teknenin omurgaları inleyerek çatırdarken, öfkeli bir denizde bata çıka yol alan gemide ölüm

sessizliği vardı. Çarkçıbaşı'nın sesi duyuluyordu. Bağıra çağıra bir şeyler söylüyordu ama ne dediğini anlayamıyordum.

"Makinede bir pislik var galiba," dedim.

Başını iki yana sallayıp güldü İbrahim. "Bu kaçıncı arıza! Makineciler düşünsün," dedi, "demiri attık ya, emniyetteyiz."

"Bu durumda sabaha kadar buradayız."

"Hangi sabah? Günlerce bu koyda sürtmezsek bana da İbrahim deme."

"Dışarıdaki tantana ne o zaman?"

Homurdandı. Ne dediğini anlayamadım ama, büyük olasılıkla sövmüştü.

"Hıı?" dedim.

"Dışarı çıkılacak, filika hazırlıkları. Sen Çarkçıbaşı' nı tanımıyorsun."

"Nasıl yani?"

"Kafası bir şeye takılmıştır. Makine stop, der; keyfi gelene kadar beklersin."

"Anlamadım," dedim.

"Anlarsın," dedi, "daha gençsin. Pezevengin ya kuruyemişi bitmiştir ya canı karaya ayak basmak istemiştir ya da balık tutmak."

"Hikâyeden mi demirledik?"

Gözlerini yumup başını geriye attı. Bu, onun çok emin olduğunu gösteriyordu.

Dışarı çıkmak için iyi bir fırsat. Herkes buna dünden razı. Bir yerlere oturulup hızlı hızlı içilecek. Bir bölümü karaya ayak basar basmaz, bir bölümü de içtikten sonra telefon kulübelerine kapanacak; eşler, çocuklar, sevgililerle konuşulacak. Uzun uzun konuşulacak, dönüp dolaşıp aynı şeyler yinelenecek. Sonra kadın aranacak, bulunacak yerler ve pazarlamacılar (onları bir görüşte tanıyacak kadar deneyimli her biri) araştırılacak, sigara, içki, çiklet, şeker, bisküvi alınacak. Çocuklaşılacak, alabildiğine çocuklaşılacak. Zamanı gelince de gemiye dönülecek. Yüzen hapishaneye.

Kalktım. Lavabonun üzerindeki, sırları yer yer dökülmüş aynaya baktım. Bir haftadır tıraş olmuyorum. Elimle çenemi sıvazladım. Gözlerim çökmüş. Aynadan İbrahim'e baktım. Sigarasını bitirmiş, ranzasına yeniden uzanmış, kamaranın tavanına bakıyor. Tıraş olmayı düşünmüyorum. Aynadaki yansım çarpık çarpık gülümsedi. Dışarı çıkacak olanlar sinekkaydı tıraşlarını çekiyorlar şimdi; saçlara jöle, burun ve kulak kıllarına küçük makas darbeleri, koltukaltlarına bayıltıcı kokular. Bu kentin bütün

kadınları (açık ve gizli orospular, serüvenci genç kızlar, romantikler ve mutsuz ev kadınları) onları bekliyor. O tuhaf rastlantılardan biri neden burada karşılarına çıkmasın ki! Sen her zaman hazırlıklı olacaksın; aşk geliyorum demez!

Karaya çıkmayı düşünmüyorum. Sigara ve içki ikmali gerekebilir, onu da birine söylerim. İbrahim de çıkmaz; az konuşur, çok içer, karıyla kızla işi yoktur. Kimseyle hırlaştığı, dalaştığı görülmemiştir. Sevilir. Onun derdi ona yeter, derler.

Filikanın bağlı olduğu zincirlerin makaradan boşaldığını haber veren ses; işte denize indiriliyor. Aceleyle. Kamaranın kapısı tıklatıldı, ardından da açıldı. Kapıda Kamarot Mustafa. Yüzü her zamanki gibi ateş kırmızısı, alnında boncuk boncuk ter.

"On dakikaya kadar filika çıkıyor," dedi, "geliyorsanız hazırlanın."

"Bir şey mi oldu?" dedim.

Omuzlarını kaldırdı. "Bilmiyorum," dedi, "ana makinede bir problem varmış." Kayıtsız, problemi önemsemiyormuş gibi güldü. "Geliyor musunuz?"

"Bilmem," dedim, elimle tıraşsız çenemi sıvazladım, "gelelim mi?"

"Gelin abi, çıkın şu ininizden."

"Bakacağız," dedim, "İbrahim çıkarsa ben de çıkarım."

İbrahim, başını o kadar kararlı bir biçimde salladı ki, hiçbir gücün onu gemiden çıkaramayacağını anladım. O anda dayanılmaz bir dışarı çıkma isteği duydum; bunda İbrahim'in katı ve garip tutumunun mu, yoksa Mustafa' nın hâlâ kapı aralığında dikilip kararımızı bekleyen çocuksu ısrarının mı etkili olduğunu bilmiyorum.

"Hadi," dedim İbrahim'e, "toparlan, çıkıyoruz."

"Yok be," dedi, "bana hiç dokunma."

"Boşver," dedim, "burası fena bir yere benzemiyor. Çıkıp biraz dolaşırız, alışveriş ederiz, bir yere oturup bira içeriz; değişiklik olur işte..."

"Hava boktan."

"Olsun, bizim havayla ne işimiz var."

Güldü. Sigarasını yanı başındaki küllükte söndürdü. Kolları dimdik, bedenini geriye doğru esnetip gerindi.

"Nerelerdeyiz?" diye yeniden sordu.

"Bilmem," dedim, "vardiyadan çıkalı neredeyse dört saat oluyor. Deniz kudurunca bizim rota da sapmıştır. Nerede olduğumuzun ne önemi var ki, bir yerdeyiz işte."

"Yaşa," dedi Mustafa. Hâlâ kapıda dikiliyordu.

"Tamam," dedim, "geliyoruz."

İkimiz de tıraş olmayacaktık. Dolaplarımızı açıp kafamızı kaşıyarak ne giyeceğimizi düşünmeyecektik. Lastik çizmelerimizi ve muşamba yağmurluklarımızı giymemiz yeterliydi.

Küpeşteye çıktık. Rüzgâr denizi yalayarak esiyor, yağmur yüzümüze vuruyordu. İbrahim birden durdu, gözlerini kısmış kentin ışıklarına bakıyordu.

"Ben gelmiyorum," dedi.

Kolundan tutup çektim. "Beni yalnız bırakma," dedim, "gel bak, pişman olmayacaksın."

"Ne olur ısrar etme!"

Çıkacak olanlar filikaya binmişti bile. Çarkçıbaşı kocaman elini sallayarak, "Hadi," dedi, "geliyorsanız gelin."

"Geliyoruz... Geliyoruz," dedim.

Çocuk gibi boyun eğip peşimden sürüklendi. İdris, filikaya yol verdi. Konuşmayan, kapüşonlarını başlarına çekmiş sekiz karaltıyız teknede. İnce ve hırçın bir yağmur muşambalarımıza vuruyor. Çarkçıbaşı başını önüne eğmiş, kucağında üst üste koyduğu ellerine (o kocaman ellerine) bakıyormuş gibi oturuyor. İbrahim'in dışında kimse sigara içmiyor. Konuşmuyoruz. Yabancı bir kentin ışıklarına doğru yaklaşıyoruz.

İdris ustaca iskeleye yanaştı.

Çarkçıbaşı saatine bakıp, "Şimdi on," dedi, "bir buçuk saat herkese bol bol yeter; on bir buçukta burada olun."

Herkes bir yana dağıldı. İbrahim'le birlikte yürüyoruz. Köfteci dükkânları, büfeler, kahvehaneler ve iki birahanenin bulunduğu küçük bir alandan geçtik. Gemiden ayrıldığımızdan beri tek bir sözcük etmemiştik. Telefon kulübelerinin üçü de doluydu. Sarı muşamba yağmurluklu tanıdık üç adam telefonla konuşuyordu. Ne İbrahim'in böyle bir gereksinimi var ne de benim. Canı bir şeye sıkılıyor ama, sormaya çekiniyorum. Belki anlatır, bilmiyorum. Yürüdüğümüz, kentin en işlek caddesi olmalı. Dükkânların çoğu kapalı. Vitrin ışıkları yalnızlığımızı ve yabancılığımızı çoğaltıyor. Bizden başka birkaç kişi daha var caddede; şemsiyelerini açmış hızlı hızlı yürüyorlar. Evlerine gidiyor olmalılar; kurulu düzenlerine, karılarına ve çocuklarına. Dertlerine. Biz nereye gidiyoruz?

"Görülecek bir şey yok," dedim, "dönelim mi?"

"Biraz daha yürüyelim."

Dörtyol ağzına gelince durduk. İbrahim, çevreyi büyük bir dikkatle inceliyordu.

"Bir yeri mi arıyoruz?" dedim.

"Aramıyoruz," dedi, "dönelim."

Gergindi. Sıkıntılı havayı dağıtmak için, "Gemiden göründüğü gibi değilmiş," dedim, "boktan bir yer burası. Işıklar nasıl da aldatıyor insanı. Böyle bir yerde yaşayamazdım."

"Bir yere oturalım," dedi, "canım bira istiyor."

Filikadan indiğimizde karşımıza çıkan o küçük alana döndük. *Avcı'nın Yeri*'ni seçtik. Aslında seçmedik de, hiçbir şey konuşmadan oraya yöneldik. Kamarot Mustafa ile İdris de oradaydı. Bir masada bira içiyorlardı. Selamlaştık. Masalarına davet ettiler ama, İbrahim başka bir yere oturmak istediğimizi uygun bir biçimde ifade etti.

"Bira ve çerez," dedim. Yabancı müşterilere alışkın yaşlı garson babacan bir tavırla başını eğdi. İbrahim'in uzattığı paketten bir sigara yaktım.

"Çıktığımız iyi oldu değil mi? En azından değişiklik."

"Burası, oraya öyle benziyor ki," diye mırıldandı.

"Nereye?"

Uykudan uyandırılmış gibi boş boş yüzüme baktı. Garson biralarımızı getirmişti, bardakları önümüze koydu. Çerez tabağını ortaya yerleştirmek için kül tabağını biraz yana çekti. Kibarca, "Afiyet olsun," dedi.

"Nereye benziyor?" diye sorumu yineledim.

"Yıllar önce bir film izlemiştim," deyip sigarasını küllükte söndürdü. "Böyle bir yere benziyordu. Hatta, buraya çok benziyordu."

"Eee?" dedim.

"Adam, çok sevdiği kadını öldürüyor."

"Neden?"

Birasından içti. "Kıskançlık yüzünden," dedi, "çok sevmek de bir hastalık. Sahipleniyor, bütün yaşamına el koyuyorsun." Başını ağır ağır salladı. "Bir hastalık." Uzattığım paketten sigara aldı. Üçüncü kez yineledi: "Bir hastalık..."

"Sonra ne oluyor?" dedim.

"Sonra... Adam cezasını çekiyor ya da çektiğini sanıyor; çünkü, hapisten çıkınca da kadın onu öldürüyor."

"Hangi kadın?"

"Öldürdüğü kadın."

"Nasıl yani?"

"Adam yanlış yaptığını anlıyor. İftira. Çamur atmışlar kadına. Öğrenince de..."

"Öğrenince de ölüyor."

"Ölüyor."

Uzun bir sessizlik girdi araya. Biramdan bir yudum aldım, olmadı; başımı kaşıdım, bir sigara yaktım, yine olmadı. Bir şeyler söylemem gerekiyordu.

"O film burada mı çekilmişti?" diyebildim sonunda.

"Hayır," dedi; yüzüme değil de bardağına bakıyordu, "buraya çok benzeyen bir yerde."

"İbrahim Abi!"

Dönüp baktık. Seslenen İdris'ti. Sağ elinin işaretparmağı ile saatini gösteriyordu.

"Tamam," dedim, "kalkıyoruz."

Bardağımın üçte biri doluydu. İçip bitirdim. İbrahim'in bardağında da o kadar bira vardı. Bir sigara yakıp kalktı.

"Biranı bitir," dedim, "o kadar beklesinler."

Başını "hayır" anlamında kaldırdı. "Değmez" mi demek istiyordu, "içecek keyfim yok" mu, anlayamadım. Sigarasıyla çakmağını gömleğinin cebine koydu. Çıktık. Yağmur dinmişti. Sigara ve içki alacak kadar zamanımız olup olmadığını sordum İdris'e. Durdu. Gözlerini kapayıp başını geriye atarak (iyi içtiği belli oluyordu) kollarını iki yana açtı, "Ne demek," dedi, "icabında sabaha kadar bekletirim filikayı." İbrahim gülümsedi. İdris'i çok sever, bilirim.

Çarkçıbaşı herkesten önce filikaya kurulmuştu bile. Kucağındaki büyükçe bir torbayı çocuğuymuş gibi sevgiyle tutuyordu.

"Tamam mıyız?" dedi. Son gelen biziz.

"Tamamız efendim," dedi İdris. Motoru çalıştırdı. Tornistan yaparak iskeleden uzaklaştık. Yine kimse konuşmuyordu. Rüzgâr aynı şiddette esiyordu. Yağmur yağmıyordu. Herkes içmişti. İçmişti ama susuyordu. Motorun tekdüze sesini duyuyorduk. Yekeyi tutan İdris, insandan çok heykele benziyordu. İbrahim'in yüzü, uzaklaştığımız kente dönüktü. Ondan başka sigara içen yoktu. Çarkçıbaşı'nın başı yine önüne eğikti; bu kez ellerine değil kucağında sıkı sıkı tuttuğu torbaya bakıyordu.

Gemiye yaklaşıyorduk. Gemimize...

telsizci

Çarkçıbaşı, kamarasına davet etti bu gece. Balıkla falan uğraşmayacakmış; çünkü dün akşam kıçüstünde sabahlamış. "Yahu," diyor, "balık inat etti, ben inat ettim; ama tık yok." Aslında İdrisler falan da pek bir şey tutamamışlar. Ama İdris'in ertesi gün fısıldadığına göre Çarkçıbaşı tam bir "geyik". Gece boyunca yem kaptırmış, balıkları beslemiş durmuş. O ne zaman balık tutmaya heveslense İdris çocuklar gibi seviniyormuş. Acayip bir tantanaymış ki, görülmeye değermiş. İğneye yem takmasını, misinayı çevirip çevirip (o anda uzak duracaksın, ya kafana kurşunu yersin ya da iğne biçimsiz bir yerine saplanıverir) oltayı mümkün olduğunca uzağa fırlatmaya çalışmasını (ama nasıl beceriyorsa, bir iki metreden fazla gitmiyormuş), misinayı dolayıp karıştırmasını, yemleri o beyinsiz balıklara kaptırınca sövüp saymasını (gün yüzü görmemiş ne küfürler) gülmeden izlemek mümkün değilmiş. Gülünce de bozuluyormuş. Baktın kendini tutamıyorsun, hemen oradan uzaklaşacakmışsın. Onun duyamayacağı bir yere git, başını geminin sacına vura vura, tepine tepine istediğin kadar gül, sorun değilmiş. Ki, İdris'in dışında birçoğu böyle yapıyormuş. İdris, aksiliklere Çarkçıbaşı kadar öfkelenmiş bir ifade takınmayı, onunla birlikte sövmeyi, ama içten içe gülmeyi becerebiliyormuş. Dört bir yana kaçışanları gözleri yaşarana dek güldüren de biraz bu durummuş. Bu şenliğe bir türlü katılamadım, çünkü her türlü avdan nefret ediyorum.

Çarkçıbaşı'nın ikram ettiği votkayı içiyorum; üzerine kola ekledik. Viskisi birkaç gün önce bittiği için kendini suçlu hissediyor. O içmez, belki kırk yılda bir, o da bol sodalı bir viski. Sigara da içmez. Ama ne içkisi eksiktir ne de sigarası. İdris'in gözünde "cıvatadan" bir denizcidir Çarkçıbaşı; kader kurbanı bir "kara adamı". Dolabından çıkardığı büyükçe bir naylon torbadan avuçladığı (onun avucuyla yarım kilo kadar) kuruyemişi tabaktakilere ekledi. Bir bölümü de masaya saçıldı. Çerez tabağı hep tepeleme olacakmış, öyle seviyor. Bir tavuk gibi atıştırıyor, dur durak yok. Yemek yiyişi de öyle. Yemiyor da önündekilerle dövüşüyor sanki. Ter içinde, oflayarak, bir canavarı yenmiş de çok yorgun düşmüş gibi kalkıyor sofradan. "Afiyet olsun" sözcüklerini bile güç duyabiliyoruz. Bir gün, böyle yemek yemenin sağlık açısından zararlı olabileceğini (kırmak da istemiyorum, çok alıngan) söyledim. "Biliyorum," dedi, "keşke günlük beslenmemizi karşılayacak haplar olsa da, sabahtan bir tane yuvarlayıp gün

boyu rahat etsek." Çarkçıbaşı yemek yemekten sıkılıyor. Aslında birçok şeyden sıkılıyor. Denizciliğe nasıl katlandığına ise aklım ermiyor.

Sigara içmek istediğimi söyledim. "Tabii," dedi. Sağı solu belli olmaz, bazen de, "Kamaram küçük, sigara dumanı her şeye siniyor," der, içirtmez.

Kafasının takıldığı bir şey olduğunu söyledi. Geminin ana makinesindeki arıza ile ilgilidir, diye düşündüm (öyle ya, bir haftadır bu küçük kentin limanında, üstelik açıkta bekliyoruz); değilmiş. "Doğanın en gelişmiş, hatta ona kafa tutan, bu arada da canına okuyan yaratığının (anlayamazmışım gibi bir de açıklama getiriyor), yani insanoğlunun dişisinde hâlâ birtakım eksiklikler var," dedi. Ben de ona uymuş, leblebileri peş peşe, makineli tüfekle ateş eder gibi atıştırmaya başlamıştım. "Nasıl yani?" dedim, "Bence eksiklikten çok fazlalıkları bile var." "Öyle değil işte," dedi. Dolaptan kuruyemiş torbasını çıkardı. "Her ay hâlâ kanıyor olmaları örneğin... Bir de ikiye ayrılıyorlar; sancılı olanlar var, sancısız olanlar var... Doğanın ayıbı... Büyük ayıbı..." Bir avuç kuruyemişi tabağa boca etti. Masaya saçılanları toplamaya çalıştım. "Bırak," dedi, "siktir et." Alınmayacağını bilsem, torbayı dolaba koymamasını söyleyeceğim. Kamarasına geldiğimden beri bu kaçıncı kalkışı. "Biz görürüz, göremeyiz bilemem ama, ben yine de umutsuz değilim. Kansere çözüm bulunacak, AIDS'e de bulunacak. Yalnız, bu da çok önemli."

Bir başka gece, yine bu kamarada (ama o gece viskisi vardı ve eşekler gibi içmiştim) başka bir insanlık sorununa değinmişti. Kadın için de, erkek için de geçerliydi. Bu da doğanın bir ayıbıydı. Aynı zamanda bilimin de ayıbıydı. Gözlerini iyice açarak (zaten büyük gözleri vardı, yüzü daha da korkunçlaşmıştı), "Neden bizim de kümes hayvanlarınınki gibi kursaklarımız yok!" demişti. Göbekli marulu, ıspanak ve semizotunu şöyle bir sudan geçirip (icabında hiç yıkamadan) yiyebilirdik. Çileği neden tarlasında, dalından koparıp yiyemiyorduk? Kursaksızlıktan. Böbreklerimizin olmasına bir itirazı yoktu, onlar da olsundu. Ama ilave bir kursak böbreklerin işini yarı yarıya kolaylaştırırdı. "Fena mı olurdu?" demişti. Olmazdı. Hem öfkelenmiş hem de bütün kümes hayvanlarını kıskanmıştık. Onunla birlikte sövmüştüm. Ne de olsa viskisini içiyordum. Bir yandan da ona hak vermiştim; iki kez böbrek taşı düşürmüş. Sancı, deyince orada duracaksın; çünkü Çarkçıbaşı bu konuda uzman.

"Önemli tabii," dedim. "Onların çektikleri bir yana, bize de çektiriyorlar; üç günle bir hafta arasında değişen bir yasak."

"İnsanlık ayıbı!" deyip kuruyemiş tabağını avuçladı. Yumruk yaptığı avucundakileri bir değirmene boşaltır gibi ağzına boşaltırken bardağımın boşalmış olduğunu gördü. "Votkan bitmiş de söylemiyorsun." Kalktı. Çünkü votka şişesi de dolaba konuyor. Şişeyi getirip bardağımın üçte ikisini doldurdu. Üçte birle başlamış, yarım bardakla sürdürüp bu noktaya gelmiştik. Bundan sonrası silme votka ki, yüzünü buruşturmadan içmen gerek. Yoksa alınır.

Yaradana sığınıp biraz da içtiğim votkalardan cesaret alarak o zor soruyu sordum. "Çarkçıbaşım," dedim, "makinedeki arıza büyük galiba..."

Yüzü asıldı. Bütün keyfi kaçmıştı.

"Bak şimdi," dedi, "şu anda ülkemizde iki tane NOHAP makineli gemi var, onlardan biri de bu yaşlı tekne. NOHAP'ın dilinden anlayan bir kişi var; o da ben. Arızaya gelince; büyük olmasına o kadar büyük değil de, biraz zaman alacak. Şimdi, dizel makinelerde blower çok önemlidir; bir tür kompresör. Pistonlar, sıkıştırılmış havanın patlamasıyla çalışıyor. Arızalanan blower'in problemli parçasını söküp tornacıya götürdük. Sabır gerek."

Sustu. Lombozdan dışarı baktı.

"Boktan bir yer," dedi. Dönüp bir şey anımsamış gibi yüzüme bakarak, "Telsiz Ruhi'yi bilirsin değil mi?" dedi.

"Ben bu gemiye geldikten hemen sonra o ayrıldı," dedim, "biliyorum."

"O zaman o kadar bilmezsin, asıl tantana üç dört yıl önceydi. İkinci Çarkçı'ya sor da anlatsın. En çok o takılırdı ona. Yahu, o adam var ya (dolaptan kuruyemiş poşetiyle votka şişesini çıkardı) bazen üzerine çok gidiyorlar diye acırdım, bazen de hak ediyor ibne, derdim." Bardağımı ağzına kadar votka ile doldurdu. Tabağa iki avuç kuruyemiş ekledi. Masaya saçılanları toplamaya yeltenmedim bu kez. "Genç görünecek ya, her gün saçlarına ‘Akyok' sürüyor." "O ne?" dedim. "Boktan bir ilaç, sözde aklaşmayı önlüyor; adı üstünde, ak-yok. Mahir (İkinci Çarkçı), onun vardiyada olduğu sıra kamarasına girip Akyok şişesini boşaltıyor, içine de oksijen dolduruyor. Ertesi gün Ruhi zabitan salonuna öfkeyle girdi ki, tam bir pavyon karısı; saçlar sapsarı. Burnundan soluyor: Hangi şerefsiz yaptı bunu? Şakanın da bir haddi var, diyor. Kimse gülmüyor. Süvari, çenesi iki parmağının arasında başını ağır ağır sallayarak, ‘Saçlarına sürdüğün o ilaç bozulmuş olmasın,' dedi, ‘ne de olsa rutubetli bir ortam.'" Gülmeye başladı. "Daha neler neler..." Ağzını kuruyemişle doldurdu. "Şimdi bu (yine gülmeye başladı) kahvaltıda yiyeceği peyniri bir tasa koyup akşamdan suya

yatırıyor ki, tuzu çıksın. Yüksek tansiyonu var. Mahir gidip o suya bir avuç tuz atıyor. Ruhi banyoya girince geminin soğuk su vanalarını kapatıyor. Musluklardan yalnızca buhar püskürüyor. Daha neler neler... Ama en gırgırı neydi biliyor musun?" Ayakta dikilmekten yorulmuş olmalı ki, gidip yatağına oturdu. "Bir gün yine makine arızası var, demirdeyiz. Herkes zabitan salonunda. Ruhi tavlada Süvari'ye yenilmiş, bir karış suratla oturuyor. Süvari boşa zar sallamaz; oynadı mı, herkese yemeğine ya da içkisine oynar. Zar tuttuğu bilinse de, bunu ima etmeye bile kimse cesaret edemez. Zile basıp kamarotu çağırdı Ruhi. Bir bardak su istedi. ‘Eee,' dedi Süvari, ‘bu maçın üzerine ancak bir bardak soğuk su içilir.' O, suyunu içerken, Mahir, her zamanki puştluğu üzerinde, ‘Hiç işerken su içtiniz mi?' diye ortaya sordu. İş dönüp dolaşıp Ruhi'ye dokunacak ya, herkes, ‘Yoo!' dedi. ‘Bir deneyin bak,' dedi, ‘yutkunduğunuzda işemeniz kesilecek.' İlk kılçık Süvari'den: ‘Olmaz öyle şey, ne alakası var?' Mahir ısrarlı: ‘Hiç denediniz mi Süvari Bey?' Denememiş. Deneyen de yok. ‘Ben denedim,' dedi Mahir, ‘tam yutkunurken işeme de kesiliyor.' O ara Ruhi kalktı, elinde su bardağı ile salondan çıktı. Hepimiz sonucu merakla bekliyoruz. Biraz sonra döndü, yüzünde şeytani bir gülüş; ‘Denedim,' dedi, ‘kesilmiyor.' Şimdi bak (Çarkçıbaşı kıpırdanarak oturuş biçimini değiştirdi. İyice keyiflenmişti), Mahir'i göreceksin; başını iki yana sallayarak dehşetle Ruhi'ye bakıyor. Salonda çıt yok. ‘Gerçekten kesilmedi mi?' dedi kaygıyla. ‘Hayır,' dedi Ruhi, ‘beygirler gibi işedim.' ‘O zaman sen ibnesin,' dedi Mahir, ‘ancak onlar bunu başarabilir.' Bir kahkaha patladı. Ruhi şaşkın şaşkın bakıyordu. ‘Ruhi Amca,' dedi (arada, özellikle şakanın dozu kaçtığında ona amca derdi, bir tür gönül alma), ‘insan bedenindeki giriş ve çıkış kasları daireseldir; biri kasılınca öbürü de otomatikman kasılır. Diyelim işiyorsun ve o anda bir yudum su içip yutkundun; alt kaslar da kasılacak ve işeme eyleminde kısa bir kesinti yaşanacak. Ama alt kaslar gevşekse beygirler gibi işemen çok normal.' Ruhi çok sinirlenmişti. Bağırıp çağırdı. Süvari'ye suç duyurusunda bulundu, şahsına hakaret edilmişti. Süvari çok sakin, açıklamaların bilimsel olduğunu söyledi. Üstelik ondan başka kimse merak edip işemeye gitmemişti. Öfkeyle kapıyı vurup çıktı Ruhi. Bir kahkaha patladı ki, kesin o da duymuştur. Ama akşam yemeğinde, hiçbir şey olmamış gibi yerini alacağını ve yemekten sonra Süvari ile şartları ağır bir tavla maçına başlayacağını herkes biliyordu."

Votkamdan bir yudum içtim. Sigara yaktım (bu kez izin almadım, gerek yok, çünkü Çarkçıbaşı gülmekten yaşaran gözlerini ovuşturuyor

yumruklarıyla). Merak ettiğim soruya hâlâ bir yanıt alamamıştım. Arıza ne zaman giderilecekti, bu berbat yerde daha ne kadar bekleyecektik? Bu gemiye geldiğimden beri karşılaştığımız üçüncü arıza. Baş tarafta, İdris'in küçük kamarasında bir gece içerken (tanık olduğum ilk arızaydı, on gün beklemiştik) Izbarço kadar (geminin adı Izbarço) makine arızası yapan başka bir geminin yeryüzünde olmadığını, hatta olamayacağını söylemişti İdris; hem de gözlerini abartılı bir biçimde açarak, cinayete hazır bir yüzle. Baha da, İbrahim de gülmüştü. "Çünkü neden?" demişti İdris parmağını şakağına dayayıp bana bakarak; yanıt Baha ile İbrahim'den gelmişti: "Çünkü NOHAP!" NOHAP'ın ne olduğunu o gece öğrenmiştim; geminin ana makinesiydi. Bundan anlayan yoktu ya, Çarkçıbaşı da (günahı boynuna) sık sık tekleyen NOHAP'ı adam etmeye çalışıyordu. Ona "NOHAP Doktoru" dendiğini de o gece öğrenmiştim. Gemide, Süvari dışında kimse bu arızaların ciddiyetine inanmıyordu.

Kamaranın kapısı tıklatıldı. Saatime baktım: iki.

"Geel!" diye bağırdı Çarkçıbaşı.

Kapıda İdris belirdi. Üzerinde kanarya sarısı kapüşonlu yağmurluğu, ayaklarında lastik çizmeleri...

"Çarkçıbaşım," dedi, "balık vurmaya başladı, bir haber vereyim dedim."

"Gel," dedi, "sana biraz kuruyemiş vereyim."

"Sağ olun efendim."

"Gel gel," deyip dolaptaki kuruyemiş poşetini çıkardı. Bardağımda kalan votkayı da içip bitirdim.

"Sen de gel," dedi, "balık tutmak sinirlere iyi gelir."

"Ben yatmayı düşünüyorum," dedim, "size rasgele."

"Yarın tornacıdan parçayı alıyoruz," dedi, "takıp bakacağız. Biliyorsun blower ilk harekette çok önemli."

Öğleye doğru, kamaramda uzanmış sigara içerken ana makinenin sesi duyuldu; arızalanan parça yerine takılmış, çalıştırmak için ilk hareket verilmişti. Makine çalışabilmek için elinden geleni yapıyor, ama bir türlü gücü yetmiyordu. Bir daha denediler. Sonuç değişmedi.

"Çalışacak mı?" dedim.

İbrahim'in yanıtı sözsüz ama kesindi. Yumruk yaptığı elini gösterdi; başparmağı orta ve işaretparmaklarının arasındaydı.

Yeniden denediler. Bu kez oldukça zorlandı NOHAP. Tamam, çalıştı diyecekken sustu.

"Çarkçıbaşım hazır değil," dedi İbrahim, "NOHAP' ın suçu yok. Bütün suç İdris'te. Lan, baktın balık gelmeye başladı, doldur kovanı bak dalgana, ne bok yemeye Çarkçıbaşı'nı da çağırıyorsun. Dün akşam üç beş istavrit tutmuş ya, keyfine diyecek yok."

"Yani, blower arızası hikâye mi?"

İbrahim gözlerini yumup, başını hafifçe yana yatırıp çokbilmiş bir edayla, "Hikâye," dedi, "hem de kaçıncı hikâye."

kamarot

Bir gün birilerine Hurşit'i anlatmaya kalksam nereden başlardım? Onunla eğlendiğimizden, ucuz senaryolarla onu harcadığımızdan mı? Başında bas bas "ben peruğum" diye bağıran simsiyah saç yığınına takmamızdan mı? Mafya babalarından birine benzetip (Hurşit bunu hiç hak etmiyordu) aramızda ona ad takmamızdan mı? Oysa kimseye bir zararı yoktu. Kendi halinde, içine kapanık biriydi. Kamarottu. Çalışkandı. Alnı hep boncuk boncuk terlerdi. Peruktandı, biliyorduk. Çıkar lan şu adi pöstekiyi, diyorduk, kendin ol, kendine güven biraz. Bunu yüzüne değil de, kendi aramızda söylüyorduk. Bir gün birimiz o peruğu başından kapıp kaçsa, diyorduk, rakılarımızdan birer yudum alıyorduk, gözlerimiz yaşara yaşara gülüyorduk; ne yapar acaba? O zaman "baba"lığı mı kalır, diyorduk; daha çok gülüyorduk. Hurşit banyodan çıktıktan sonra kamarasına bir giriyorsun, diyorduk, lombozdan lavaboya doğru çekilmiş naylon ipte Hurşit'in donu, atleti, gömleği, çorapları ve peruğu birer mandalla tutturulmuş kuruyor. İşte o zaman çok gülüyorduk. Resmen tepiniyorduk. O ise kamarasında korkuyordu. Bilmiyorduk. Kimse bilmiyordu. Ama İbrahim, biliyormuş gibi susuyordu. Şakalarımıza katılmıyor, gülmüyordu. Ellemeyin garibanı, diyordu. Kimse ellemiyordu zaten. Gemiye geleli iki ay olmuştu. İlk seferiydi. Baha, Hurşit gemiye geldiği gün söylemişti; abi, demişti, bundan denizci olmaz. Çünkü gözleri her şeyi söylüyor. Baha, yüz okuyan biri; gözlerde hiç yanılmıyor, çünkü onlar ruhun aynasıdır, diyor. Bir bakmış, tamam, demiş; bu kara adamı. Hurşit ise beş yıldır işsiz. Gemici cüzdanı var ama, denize adım atacak cesareti yok. Canına tak ediyor, cehennemde olsa çalışacak.

Denize açıldıktan on gün sonra, o fırtınada Hurşit'in yüzü kireç, alnı boncuk boncuk ter, işini yapmaya çalışırken, ama yapamazken, sırtını sıvazlayarak, "Hadi sen yat," deyip ardından da, "Baba nakavt oldu," diyerek gülen, hem de sesimizi ona duyuracak, incitecek biçimde gülen biz değil miydik? Kocaman gözlerini gözlerimizden kaçırarak, "Dayanırım," derken ne kadar da umarsızdı. Kural buydu; deniz, denize dayanabileceklerin işiydi. Acımasız olan biz değildik, kurallardı.

İdris'in kamarasında, İdris, Baha, ben içiyorduk. İbrahim gelmemişti. İdris çok üstelemişti ama o kıçüstünde balık tutmaktan yanaydı. Yazdı. Sıcak bir geceydi. Üç gün önce bu koya demirlemiştik. Bu gece filikaya

binip karaya çıkmak istememiştik. Dışarıda ne bok vardı. Adını bile bilmediğimiz, merak da etmediğimiz bir koydaydık, günlerce burada kalacağımızı biliyorduk. Çarkçıbaşı, yakıt tankından sintineye sızıntı olduğunu söylemişti. Yani, arıza. O kadarla kalsa iyi, mutfakta da sorun vardı. Motorin ile çalışan kuzinede motorin sızıntısı nedeniyle ani yanmalar oluyormuş ki, aşçıbaşı tutuşup başka bir âleme göç etmekten kıl payı kurtulmuş. Arızanın giderilmesi için çalışılıyor. Biraz sabır gerek. Gülüyoruz tabii. Aşçıbaşının atlattığı kaçıncı tehlike bu. Ona gülüyoruz, belki aşçıbaşı da kamarasında gülüyordur, çünkü "ani bir yanma" ile henüz karşılaşmamış. Her an olabilir tehlikesi var ya; önlem almak gerek. Sabır gerek. "Ulan," diyor İdris, "sabır taşı olduk be!" Çarkçıbaşı kova kova istavrit ve mezgit avlıyor. Evet, o bile, çünkü balık kaynıyor bu koy. Baha gözünün birini kısıp durumu değerlendiriyor; bu kadar sık demire takılmamızın nedeni, diyor, o pezevengin NOHAP ustası olması. İşi bilen yok ki; ne dese eyvallah demek zorundayız. İdris durumdan o kadar da şikâyetçi değil, "Fena mı," diyor, "ense yapıyoruz işte." Ama Baha sıkılmış. "Sokayım ensesine," diyor, "basıp gidelim artık, yetti be!" İdris, boşalan bardaklara rakı doldururken göz kırpıp güldü: "İstanbul'u mu özledin, he?" Baha homurdanarak sigara yaktı.

Kamaranın kapısı belli belirsiz tıklatıldı. İdris birden "reis" tavrını takınarak, "Gir!" diye bağırdı. Nedeni ne olursa olsun, rahatsız edilmekten kaynaklanmıyordu bu tepki, İdris'in tarzıydı. Nasıl beceriyordu bilmiyorum ama, keyifli keyifli gülümseyen yüzü aniden azılı bir katile dönüşüveriyordu. Kapı açıldı. Karşımızda ne yapacağını şaşırmış iki kamarot duruyordu: Mustafa ve Fehmi.

"Rahatsız ettik Reis ama, bir dakika gelebilir misin," dedi Mustafa. Saatime baktım: 01.00. Bu saatte, hem de bu karmakarışık yüzle Reis rakı masasından kaldırılıyorsa gemide bir sıkıntı var demekti. Son filika az önce dönmüş olmalıydı, çünkü Fehmi ile Mustafa da giyinip süslenmiş, dışarı çıkmışlardı. O zaman dışarıda tatsız bir şey olmuştu. Kapı önünde bir şeyler konuştular. Bir ara Hurşit'in adı geçer gibi oldu, ama anlayamadım. İdris, kamaranın kapısını biraz aralayıp, "Siz keyfinize bakın, ben az sonra dönerim," dedi. "Ne olmuş?" dedim. Elini bize doğru uzatarak, "Önemli bir şey yok," dedi. Baha (bu gece çok içti) elini Reis gibi uzatıp aynı şeyi söyledi: "Önemli bir şey yok." Sonra da kolunu bileğinden kavrayıp salladı: "Babayı bir şey yok. Ulan pezevenk, madem bir şey yok, ne bok yemeye masayı bırakıp gidiyorsun! Gemi batsa ruhun duymayacak be..." Bu kadarla

da yetinmedi, başta NOHAP ve Çarkçıbaşı olmak üzere baştan aşağı bütün zabitan takımına sövdü.

Filikanın motorunun çalıştırıldığını duyduk. Sonra motorun tekdüze "pat pat"ları gittikçe azaldı. Karaya gidiyorlardı. Bir şey olmuştu. Kötü bir şey. Gemiden biri karada alıkonmuş olmalıydı. Reis olayı çözmeye gidiyordu.

İdris iki saat sonra döndüğünde (Baha sızıp kalmıştı) yüzünde çocuksu, o kadar da şeytani bir gülüş vardı. "Hurşit kafayı bulunca jandarmaya sığınıp iltica hakkı istemiş," dedi. Gülmeye başladı. "Lan hıyar, Türkiye Cumhuriyeti topraklarında bir Türk vatandaşı nasıl iltica eder? Hurşit uçmuş..."

"Hayrola," dedim, "derdi neymiş?"

Birden ciddileşti. Geriye doğru kaykılıp yüzünü astı.

"Manyak bu herif," dedi. Sigara yaktı. "Şuna biraz rakı koysana, gecemizi berbat etti." Başıyla Baha'yı gösterip, "Ona ne oldu?" dedi.

"Sızdı."

"Ben gidince arkamdan sövdü mü?"

"Sövdü," dedim.

Yüzü yine katil, başını hesap sorar ya da söver gibi ağır ağır sallayıp Baha'ya baktı. Baha, dünyaya doyamadan ölüp gitmiş biri gibi uyuyordu.

"Eee?" dedim.

"Sen git jandarmaya sığın, beni gemide öldürmek istiyorlar de; olacak iş değil!"

"Hurşit'i mi öldürmek istiyorlarmış; hem de bu gemide!"

"Yok be, kuruntu yapmış. Sözde Muharrem cebinde bıçak taşıyormuş da, Hurşit'i deşmek için uygun zaman kolluyormuş da..."

"Ne Muharrem'in kimseye zararı var ne de Hurşit'in."

"Gel de bunu jandarmaya anlat. Hurşit'in söylediklerini ciddiye almış, bırakmak istemiyor adamı."

"Hurşit nerede şimdi?"

"Baş tarafta, kahve içiyor."

"İşi nasıl bağladın?"

"Been, Reis... Hurşit'i oradan alıp gelmeyeceğim he?"

Gözlerini patlatmıştı. Rakısından büyük bir yudum içti. "Sen ne diyorsun," deyip göğsünü yumrukladı. Yüzü şimdi daha da korkunçtu.

"Çok mu içmiş?" deyip konuyu değiştirdim.

"Yok be," dedi. Yüzü birden yumuşamıştı. "Hurşit'in içeceği ne ki. O, kafayı bozmuş."

Baha, dünyadan habersiz gürültüyle yellendi. İdris'in yüzü yine değişti. "Pis herif!" dedi, "Hem de benim kamaramda."

"Herkes kafayı bozdu," dedim. O hâlâ kötü kötü Baha'ya bakıyordu. "Günlerdir bu koyda bekliyoruz. Şu arıza bir an önce giderilsin de, basıp gidelim."

"Burada öyle güzel balık çıkıyor ki," dedi, "işimiz zor."

Kamaranın kapısı tıklatıldı. Lavaboda yüzümü yıkıyordum. Erkendi. İbrahim'in ranzası boştu. Kapıyı açtım. Hurşit'ti. Alnı boncuk boncuk ter, bembeyaz yüzünde kocaman gözleriyle karşımda dikiliyordu. Bana bakıyor, beni görmüyor gibiydi. Elimi sıkı sıkı tutarak, "Abi beni kurtar!" dedi.

"Sakin ol Hurşit," dedim. Başka ne diyebilirdim ki. Ama o sakin değildi, hiç değildi. "İçeri gir," dedim. Girip ranzama oturdu. Sigara tuttum, almadı. Sürekli terliyordu.

"Beni bu gemiden indir abi," dedi, "memleketime döneyim. Harcayacaklar beni."

"Korkma," dedim, "seni kimse harcayamaz."

"Ne olur beni bu gemiden indir. Yoksa kendimi denize atacağım. Dayanamıyorum."

"Söz veriyorum, seni indireceğiz. Süvari ile konuşacağım..."

"Sağ ol abi," dedi. Sonra Hurşit'in uzun suskunluğu başladı. Sabit bir noktaya dalıp gidiyor, arada derin derin soluklar almaya çalışıyor, arada da gözünün önünde beliren korkunç bir görüntüden kurtulmak istercesine başını iki yana sallıyordu. Dehşete kapıldım; Hurşit ölmeye başlamıştı.

Çarkçıbaşı, eli çenesinde, derin düşüncelere daldı. Gözlerini yummuştu. Öyle ki, bir an için uyuyakaldığını düşündüm. Neden sonra, gözleri hâlâ kapalı, uykusunda konuşur gibi, "Bak," dedi, "anlattığın çok önemli, çok ciddi bir şey. Bundan on beş sene kadar önce buna benzer bir durumla karşılaşmıştım. Üçüncü Çarkçı olarak bir tankerde çalışıyorum. Haftalarca kara yüzü görmüyoruz. Genç bir yağcı vardı, adını hatırlamıyorum ama yüzü şu an bile gözümün önünde. Sakin, içine kapanık biriydi. Vardiyası bitince hemen kamarasına kapanırdı. Ekmeğini yanlış yerde arıyordu, deniz adamı değildi. Yaparım, katlanırım diye düşündü herhalde ama, yapamadı."

"Yok, içmeyeyim," dedim.

"İç, iç..." dedi. Bardağımı yarıya dek viski ile doldurdu. Şişenin kapağını kapatırken yineledi: "İç... O kadar dolmuş, o kadar kurulmuş ki; o sessiz, o efendi görünüşlü adam bir gün patlayıverdi. Zor zaptettik. Süvari, onu kamarasına kilitlemek zorunda kaldı. Açık denizdeyiz, yapacak bir şey yok. Gözümüzün önünde delirdi gitti oğlan... Onun için, bu iş ne ısrara ne de şakaya gelir. Gidip Süvari ile konuşayım, onu hemen gemiden indirelim. Allah'tan arıza var da bu koydayız... Açık denizde olsak işimiz daha zordu."

"Sağ olun Çarkçıbaşım," dedim. Bardaktaki viskinin kalanını içtim. "Durum gerçekten kötü, bu adam delirmiyor, ölüyor!"

"Onu indireceğiz," dedi. Başını ağır ağır salladı. "Onu indireceğiz..."

"Hadi, kamarana git de eşyalarını topla," dedim, "filikayla çıkıyoruz. İdris'le İbrahim de geliyor, seni yolcu edeceğiz."

Gözleri bomboştu. Anlamış gibi başını salladı. Hâlâ oturduğunu görünce (hemen fırlayacağını, bu habere sevineceğini sanmıştım), "Hadi ama," dedim, "filika seni bekliyor."

"Gidemem," dedi, "buradan çıkar çıkmaz Muharrem beni bıçaklar."

"Bıçaklayamaz. Süvari onu başaltı ambarına hapsetti. Yine de istiyorsan seninle kamarana gelir, toplanmana yardım ederim."

"Gel," dedi, "gemiden ayrılana kadar yalnız bırakma beni."

Eşyası azdı. Mavi muşamba çantasına birlikte doldurduk. Ondaki panik bana da bulaşmıştı. Birikmiş kirli çamaşırları, karaya çıktığında giydiği kumaş pantolonu, kanarya sarısı gömleği, havluları, banyo terliği (ucuz, plastik terlikler), tıraş takımı, tıraştan sonra (daha çok da karaya çıkarken) sürdüğü kokusu. Özensizce tıkıştırıyorduk çantaya. Bir türlü yatışamıyordu. Muharrem paldır küldür kamaraya girecek ve tam bu gemiden kurtulmak üzereyken onu da beni de delik deşik edecekmiş gibi endişeliydi. Benzi daha sarıydı. Her zamankinden çok terliyordu.

Kimsenin elini sıkmadı, kimseyle vedalaşmadı. Gemidekiler –Muharrem hariç; ona, Hurşit gemiden gidene kadar ortalıkta dolaşmaması söylenmişti– toplanmış, uzaklaşan filikaya bakıyorlardı. Çarkçıbaşı yoktu. Kamarasından, lombozdan izliyordu filikayı kuşkusuz. Üzgün olduğunu, böyle bir durumu kaldıramadığını düşünüyordum. Herkesten başka, yapayalnız bir adamdı. Onu tanımıyorduk.

Hurşit'e üç kişi eşlik ediyoruz; İdris, İbrahim ve ben. Motoru İbrahim çalıştırdı, çünkü makineci. Yeke İdris'te. Bir tek İbrahim sigara içiyor.

Gözlerini kısmış kentin ışıklarına bakıyor. Filikada değil de başka bir yerde gibi.

"Rahat ol artık," dedim, "bak, gemiden ayrıldık, memleketine, karının, çocuklarının yanına dönüyorsun. Bir hafta on gün dinlen, her şey yoluna girecek."

"Girecek tabii," dedi İdris, "o kadar çok arıza çıktı, o kadar çok limanlarda, koylarda sürüklendik ki, herkesin canına tak etti."

Hurşit susuyor, ayaklarının dibinde duran çantasına bakıyordu. Aramızda topladığımız parayı cebine koyuyordum ki, birden irkildi. Dehşetle bana baktı. Bu parayı istemiyordu. Ne kadar dil döktüysek kabul ettiremedik. Oysa, ihtiyacı vardı, biliyorduk.

Hurşit'i, ilçeye giden minibüse bindirdik. Bekledik. O, eliyle "siz gidin" diyordu ama biz gitmedik. Minibüs hareket edene kadar bekledik. Ona el salladık. Hurşit hâlâ korkuyordu.

Gemiye dönerken konuşacak gücümüz yoktu. İdris, bira alalım demişti. Bira içiyorduk. Üzgündük, çok üzgün. Yaklaştıkça çirkinleşiyordu gemi. Yaşanması güç, berbat bir yerdi...

"Bak bak!" dedi İdris, yüzü iyice korkunçlaşmıştı, "Hiçbir şey olmamış gibi balık tutuyor adam."

Sırtı bize dönüktü. Filikanın sesini mutlaka duymuş olmalıydı ama, başını çevirip bakmamıştı.

"Aslında o da üzüldü," dedim, "Çarkçıbaşı değişik bir adam."

"Siktirsin," dedi İdris.

Hurşit gitmişti. Her şey bu kadarla bitse iyiydi. Onun, memleketinde, denizle ilgisi olmayan bir iş bulduğunu (aslında bulamadığını, ama bulmuş olabileceğini ya da bulmak üzere olduğunu) düşünüyorduk. En azından karısıyla, çocuklarıyla birlikte, diyorduk. Öyle olmadığını öğrendik. Bir telsiz haberi bomba gibi düştü geminin ortasına; aynı koydaydık, Hurşit gittiğinden beri arıza giderilememişti. Telsiz haberi Hurşit'in evine ulaşamadığını, İstanbul'da öldüğünü söylüyordu. Donup kalmıştık. Hurşit'in Pendik'te ne işi vardı? Doğrudan Harem'e gitmesi, oradan da memleketine giden bir otobüse binmesi gerekmiyor muydu? Ama Hurşit Pendik'te, E-5 Karayolu'nda karşıdan karşıya geçmeye çalışırken bir kamyonun altında kalıp can vermişti. Olayın üzerinden bir hafta geçmişti ve biz yeni öğreniyorduk.

"Azrail gemideydi," dedi İdris. Boş boş yüzümüze bakıyordu. "Ona Muharrem gibi göründü. Ama canını burada almak istemedi, acıdı..."

"Bu nasıl acımak?" dedi İbrahim, "Ne memleketine ulaşabildi ne karısını görebildi ne de çocuklarını..."

"Allah rahmet eylesin," dedi Baha, "denizde ölseydi gözleri açık giderdi."

mor çiçekli toka

Susamışım. Ağzım yapış yapış. Kalktım. Işığı yakmadan lavaboyu buldum. Hâlâ sarhoşum. Musluktan kana kana su içtim. Yeniden ranzama uzandım. Yalnızca bir kez gördüğüm, tanımadığım bir kız yüzünden içmiştim dün gece. İlk kez başıma böyle bir şey geliyordu. Baha'nın kamarasında, ezberlediğim fıkralarını bir kez daha dinleyerek, üstelik, ilk kez dinliyormuş gibi gülmeye çalışarak, onunla içmiştim. İdris gelmemişti, keyfi yoktu. İbrahim ise balık avlamayı tercih etmişti. İyice içine kapandı. Gemide zaman kimse için geçmiyor artık. Yalnız kalamazdım, çok sıkılıyordum. Ondan kimseye söz etmemiştim, İbrahim'e bile. Makara olurdum, biliyorum. Kızla bir kez bile göz göze gelmemiştik, o beni görmemişti.

Günün ağarmasının yakın olduğu, kamaranın loşluğundan belli. Yatakta dönüp durmanın bir anlamı yok. Kalktım. Sessiz olmaya çalışarak giysi dolabını açtım. Pantolonumu giyerken İbrahim'in ranzasına baktım. Boştu. Temiz hava almak için güverteye çıktım. Ağır ağır sallanan gemide yaşam belirtisi yok gibi. Sabahın serinliği yüzümü okşuyor. Yaşamla bağlarımın en zayıf olduğu anlar, güneşin doğmak üzere olduğu bu sessiz saatler. Buna bir de sabah ezanı eklenirse (bu koyda ezan sesi duymam mümkün değil) iyice elden ayaktan kesiliyorum. En iyisi gün ağardıktan sonra uyanmak; o zaman hüzün müzün olmuyor, paldır küldür yaşamın içinde buluyorsun kendini. Doğumuzdaki tepelerin ardında gökyüzü kızarmaya başlamış, ama güneş ortalarda yok daha. Yol yol toplanmış, tüy izlenimi veren bulut kümeleri. Kıyıya yakın demirlemiş teknelerin başlarını indirip indirip kaldırmaları bir ayine benziyor. Her şey son derece can sıkıcı.

Kıçüstüne inince İbrahim'i gördüm. Gözleri nokta gibiydi.

"Rasgele," dedim.

"Sağ ol," dedi.

Misinayı ustaca, acele etmeden topladı; iğnelerin üçü dolu. Kıpır kıpır oynaşan, ölmemek için direnen, denize dönmek isteyen üç kıraça. Balıkları iğneden kurtarıp yanı başındaki plastik kovaya attı. Baktım, kovanın yarısını doldurmuş. Kovada su var, deniz suyu. Balıklar için hâlâ yaşam olabileceğinin yalanı. Ağızlarını kocaman kocaman açıp yaşamak istiyorlar.

"Ne zaman kalktın?" dedim.

"Hiç yatmadım ki," dedi. Yüzü yorgundu. Misinayı fırıldağından tutup ustaca çevirerek metrelerce ileri fırlattı. Kurşunun suya düşüşünü duyduk. Nasırlı işaretparmağının üzerinden hızla boşalmaya başladı naylon ip.

"Çarkçıbaşı bilse sabaha kadar ayrılmazdı buradan," dedim.

"Siktirsin," dedi.

Küpeşteye dayanıp kıyıya baktım. Dün, akşam yemeğinden sonra filika indirilmiş ve nöbeti olmayan gemiciler karaya çıkmıştık. İbrahim, bütün ısrarıma karşın gelmemişti. "O ibne çıktığı sürece," demişti (o ibne Çarkçıbaşı'ydı), "ben karaya ayak basmam." Bir tatil beldesinin bulunduğu koydaydık. Mutfakta, motorinle çalışan kuzinede yakıt sızıntısı nedeniyle küçük çaplı bir yangın çıkmıştı. İlk kez ciddi bir arızaya tanık oluyordum. Aşçıbaşının ellerindeki hafif yanıklarla, bıyık ve kaşlarındaki küçük kayıplar dışında kötü bir şey olmamıştı. Bu yetmiyormuş gibi bir de yeke dairesindeki elektrik motoru arızalanmıştı ki, Allah korusun iş dümen kilitlenmesine kadar varabilirdi. İbrahim bu ikinci arızaya inanmıyordu. Haksız da sayılmazdı, çünkü bu koyda beşinci günümüz dolmuştu. Baha'ya göre ise mutfaktaki yangın da dümendi.

İbrahim'i anlıyorum; gemide kalmak, dışarı çıkmaktan daha akıllı bir seçim. Ama sıkıldım, çok sıkıldım. Gemide akşam yemeği saati yaz kış değişmediğinden (vardiya saatlerine uymak için) on yedi otuzda yemeğimizi yemiş ve on sekizde dışarı çıkmıştık. Temmuz ayındaydık. İnsanlar plajları henüz boşaltmamıştı. Mangal sefalarının başlamasına en az iki saat vardı. İskeleye çıktığımızda yine herkes bir yana dağılmıştı. Tek başınaydım. Bu, zaman zaman hoşuma gidiyor. Bazen de çekilmez oluyor. Bu akşam hoşnuttum. Herkesin olduğu kıyıda değil de, ona paralel daha sakin bir sokağa girdim. Sokak kısaydı, gövdesi iyice oyulmuş kocamış bir çınar ağacına gelince birden bitti. Aslında bitmedi de, iki dar yola ayrıldı. Soldaki yol zeytinliklere, sağdaki ise sahile iniyordu. Geri döndüm. Tabelasında "market" yazan bakkaldan sigara aldım. Kıyı ilgimi çekmemişti. Zeytin ağaçlarının arasından içeri doğru uzanan dar asfalt yolda yürüdüm. Ağustosböceklerinin cayırtısı kaplamıştı ortalığı. Arada, karşı yönden gelen şortlu, tenleri güneş yanığı, ayaklarında sandaletleriyle savruk savruk yürüyen, gülüşüp şakalaşan gençlerle karşılaşıyordum. Bir çeşmeden su içtim, elimi yüzümü yıkadım. Bu koya adını veren, ama oldukça içeride kalan köyü boydan boya geçtim. Yapıların büyük bir bölümü yenilenmişti. Yazlıkçıların talepleri doğrultusunda açılmış

dükkânların önleri deniz havluları, mayolar, giysiler, şortlarla renklendirilmişti.

İskeleye indiğimde filikanın gemiye dönmesine bir saat vardı. Kıyıdaki çay bahçesine girdim. Masaların çoğu doluydu. Oturduğum masanın hemen önünde, sırtı bana dönük, kolsuz tişört giymiş bir kız; kısa saçlı, kulağı küpeli bir gençle tavla oynuyordu. Dirseklerini masaya dayamış bir başka genç kız da oyunu izliyordu. Bira söyledim. Gittikçe gemiye daha bağımlı olmaya başladığımı düşündüm; karaya çıkmak rahatlatmamıştı beni. İbrahim gibi olmaktan korkuyordum. Ama İbrahim gibi oluyordum. Biramı yarılamıştım ki önümdeki masaya üçü kız, beş genç daha geldi. Kızların birinin elinde kesekâğıdı vardı ve öbürleri uzanıp oradan çekirdek alıyorlardı. Kızların üçü de bacaklarını çorap gibi saran kot pantolon giymişlerdi. Üzerlerinde şilebezinden bol bluzlar vardı ve üçü de kalın birer kemerle bellerinin inceliğini iyice ortaya çıkarmışlardı. Yan masalardan birer sandalye aldılar. Yabancılar gibi gülüşüp selamlaştılar. Kesekâğıdını masaya bıraktı kız, tavla oynayanlar ona bakmadan çekirdeklere uzandılar. Birden, biramın bittiğini fark ettim. Saatime baktım; zamanım var. Garsona bir bira daha getirmesini işaret ettim. Masadaki gençlerin yaşı on dokuz yirmi olmalıydı. Cıvıl cıvıldılar. Hiçbir acının iz bırakmadığı tasasız ve rahat gülüşleri vardı. Gelen gruptaki sarışın kızdan gözlerimi alamıyordum. Görür görmez çarpılmıştım. Ensesine topladığı saçlarını mor çiçekli bir tokayla tutturmuştu. O toka ona çok yakışıyordu, sandalyesine kaykılıp bütün dişleriyle gülmek de ona çok yakışıyordu. Boynundaki kolyede de mor bir çiçek vardı. Bu kız moru çok seviyordu. Sigarasını çok zarif tutuyordu. İncecik parmakları vardı ve tırnaklarına da mor bir oje sürmüştü. Kahkahaları denetimsizdi. Tişörtünün koltukaltından memelerini görüyordum; hareketlerine göre bir beliren bir yiten diri memelerini. Güneş yanığı tenine göre oldukça beyaz kalıyorlardı. Ama kışkırtıcıydılar, çok kışkırtıcı.

İkinci makinist çay bahçesine girip, "Seni bekliyoruz, filika kalkıyor," deyince kendime geldim. Olacak iş değildi, kaşla göz arası dört bira içmiş ve zamanı unutmuştum. Vurulduğum, ama beni fark etmeyen, asla fark etmeyecek olan, yaşamım boyunca bir daha hiç karşılaşamayacağım kıza son bir kez bakıp kalktım.

"Bugün çok kötüyüm," dedi İbrahim, "başımı şuraya dayasam uyuyacakmışım gibi geliyor. Ama yok, iki gündür gözümü kırpmadım.

Arada oluyor, yatağın içinde dönüp duruyorum. Bakıyorum olmuyor, kalkıyorum. Hurşit gözümün önünden gitmiyor. Şu beklemeler var ya, öldürüyor beni. Yol alsak o kadar daralmayacağım."

Kıyıya bakıp sigara içiyorum. Uzaktaki evlerin, pansiyonların en güzelini yakıştırıyorum mor çiçekli tokası olan o kıza. Penceresi aralık bırakılmış, tül perdenin canlı bir beden gibi soluk alıp verdiği loş bir odada düşünüyorum onu. Üzerini örttüğü pike kaymış, güneşte bronzlaşmış bacakları sere serpe. Dizinin birini bükmüş, yüzükoyun yatıyor. Dudakları hafifçe aralanmış. Başımı döndüren beyaz memeleri ise yatakta ezilmiş.

"Ne düşünüyorsun?"

Dönüp İbrahim'e bakıyorum. Oltasına takılan balıkları bir bir çıkarıp plastik kovaya atıyor.

Nedense yalan söylüyorum. "Şu arıza," diyorum, "ne zaman bitecek de biz yola çıkacağız..."

Oysa o kızı bir kez daha görmek istiyorum. İbrahim misinayı çevirip çevirip uzağa fırlatıyor.

Bir yanım suya düşen kurşunun sesine kulak kabartırken bir yanım da deli gibi kıyıya doğru yüzüyor.

balık

Haberi İbrahim getirdi; kıpkırmızı bir yüzle, soluk soluğa. Bir eli yarım açtığı kapının kolunda, öbürünü pervaza dayayıp başını kamaraya uzatarak, "Acayip bir şey!" dedi. Her zaman sakin olan, sinirlendiğinde bile ses tonu pek değişmeyen İbrahim bu gece oldukça heyecanlı. Ne yorgunluğun izi var yüzünde ne de uykusuzluğun. Ranzama uzanmış kitap okuyordum. O kadar şaşırmıştım ki, okuduğum sayfanın ucunu bile kıvırmadan kitabı elimden bırakıp, "Ne oldu?" dedim. Kollarını bir metre kadar açıp, elleriyle boşlukta bir şey tartıyormuş gibi yaparak, "Nah, bu kadar var!" dedi. "Bir dakika," dedim, "o kadar olan ne?" "Balık!" dedi. Birden gevşedim, gülmeye başladım. Yılların denizcisi, balıkçısı İbrahim, çok daha büyüklerini avlamasına karşın (kendisi anlatmıştı, hiçbir şeyi abartmadığını biliyorum), bu gece, bir metre boyunda bir balık avladığı için acayip bir coşkuya kapılmıştı. Davranış bozuklukları göstermeye başlamıştık. Yüzmeyen ya da yüzdürülmeyen bir gemide yaşamanın doğal sonucu olmalıydı bu. Artık gün saymıyor, hesap yapmıyorum. Her şeyi oluruna bıraktım. Yine bir koyda demirdeyiz; adı, yeri, varacağımız limana uzaklığı (gerçekten varabilecek miyiz?) hiç önemli değil. Bizi bu koya tutsak eden arızanın boyutları da önemli değil. Önceleri çok rahatsız olduğum bu durum olağanmış gibi geliyor artık. Nasıl olsa bir gün demir alıp yola çıkacağız ve yeni bir arızaya kadar gideceğiz. Karaya çıktıkça kitap alıyorum. Ancak okuduğum kitaplar içinde bulunduğum ortamın dışına taşıyabiliyor beni; o da her zaman değil.

"Gülme," dedi, "bu acayip bir balık. İnsana benzeyen bir kafası var."

Hâlâ gülüyorum.

"Hadi ya!"

"Kuran çarpsın. İçimizde bu balığı daha önce gören yok. Zokayı da ağzından çıkaramıyoruz. Garip garip sesler çıkardığı için korkuyoruz."

Gidip bakmak şart oldu. Üstelik İbrahim'i de kırmak istemiyorum. Çok heyecanlı.

"Sen mi tuttun?" dedim.

"Hayır," dedi, "Çarkçıbaşı tuttu!"

Durum biraz değişikti galiba. Çaktırmadan kafa bulunan, kıçüstünde eğlence konusu olan Çarkçıbaşı, bu kez kimsenin bilmediği bir balık tutmuştu. Havasından yanına yaklaşılmazdı artık. Eee, bir de bunun

kutlaması olurdu; Çarkçıbaşı'nın içkilerini, sigaralarını, kuruyemişlerini tüketirdik. Çizmelerimi giyip İbrahim'in peşinden yürüdüm. Bütün gemi kıçüstündeydi. Beklediğim coşkunun tersine, derin bir sessizlik vardı. Herkes bir noktaya bakıyordu. Çarkçıbaşı, halka oluşturmuş kalabalığın dışında, sırtını onlara dönmüş, dirsekleriyle yaslandığı küpeşteden denize bakıyordu. Oyundan çıkarıldığı için arkadaşlarına küsmüş bir çocuk gibiydi. Yerde, balığa benzeyen ama balık olmayan garip bir yaratık yatıyordu; Çarkçıbaşı'nın büyük kısmeti. Başı iri bir greyfurt büyüklüğündeydi; fok balığını andırıyor, ama foktan çok insana benziyordu. Boyu, İbrahim'in gösterdiği gibi, bir metre kadardı. Pulları yoktu. Başının bitiminde diken gibi bir çıkıntı vardı ki, kendini onunla savunuyor olmalıydı. İlk kez böyle garip bir yaratık görüyordum. Ağzını açıp açıp kapatıyor, arada da kuyruğu ile geminin sacına vuruyordu. Zoka üst damağına batmıştı. Balıkla göz göze geldik. Acı, şaşkınlık ve düş kırıklığıyla bakıyordu. Gözlerimi kaçırdım.

"Zokayı çıkarmaya çalıştım ama, bağırınca korktum," dedi İdris. Ellerini iki yana açmış, yardım istercesine bana bakıyordu.

"Henüz canlı," dedim, "misinayı kesip denize bırakalım."

"Ama zoka..."

Kimsenin onu çıkarmaya yeltenecek gücü yoktu.

"Ne yapalım Çarkçıbaşım?" dedi İdris. Öyle ya, onu denizden çeken oydu, kararı da onun vermesi gerekirdi.

"Bana bir şey sormayın," dedi Çarkçıbaşı. Sesi hıçkırır gibi çıkmıştı. Oysa, oltası kuvvetlice dibe doğru çekildiğinde kim bilir nasıl sevinç çığlıkları atmış, misinayı birbirine dolayarak, belki de İdris'in yardımını alarak (dirsekleşmeler, göz kırpmalar, çaktırmadan gülmeler) nasıl da yukarı çekmişti. Peki, o baş, insan gibi bakan o gözler ortaya çıktığında ne yapmıştı?

"Zoka hâlâ ağzında," dedi İbrahim.

"Olsun," dedim, "biraz daha beklersek ölecek, ona bir şans vermemiz gerekiyor."

İşte o zaman kolay kolay unutamayacağım o tiz sesi, o haykırışı duydum. Kuyruğunu daha hızlı vurmaya başlamıştı geminin sacına. Konuşulanları anlamış gibiydi. Bir an önce denize dönmek istiyordu. İdris, bıçağını çıkarıp misinayı kesti. Besmele çekip başının altından ve kuyruğuna yakın bir yerden tutup incitmemeye özen göstererek kaldırdı. Balık ağzını açıp kapadıkça üst damağındaki zoka görünüyordu. Gözleri

kocamandı. İdris, yüzünde tek bir çizgi bile oynamadan, çok ciddi, bir o kadar da üzgün, hasta oğlunu taşır gibi ağır ağır yürüyordu. Sancak tarafından, olabildiğince eğilerek (İbrahim belinden tutup destek olmuştu) balığı denize bıraktı. Önce suya gömüldüğünü, sonra da yüzeye çıktığını gördük. Kimse konuşmuyordu. Kısa bir süre denizin üzerinde bir kütük gibi durdu. Öldü, diye düşündüm. Çarkçıbaşı dışında kıçüstündeki herkes böyle düşünmüş olmalıydı. Çünkü onun olanı biteni izleyecek gücü kalmamıştı. Kamarasına da gidemiyordu. Çenesi avucunda, başka yerlere bakıyordu. Önce kuyruğu oynadı balığın, sonra başı. Suya dalıp gitmeden önce, üst damağına saplanmış zoka nedeniyle biraz aralık duran ağzını bir şey söylemek istiyormuş gibi biraz daha açarak ve acıyla bize baktı. O yarayla yaşayamayacağını biliyorduk. Çarkçıbaşı'nın bunda suçu yoktu, kimsenin suçu yoktu, onu da biliyorduk. Denize, balığın kaybolup gittiği noktaya bakıyorduk. Bir süre kimse konuşmadı. Sonra oltalarını toplamaya başladılar.

* * *

İdris, Baha, İbrahim ve ben Çarkçıbaşı'nın kamarasındayız. Viski içiyoruz. Çarkçıbaşı da içiyor. Üstelik, hepimizden çabuk bitiriyor bardağındaki içkiyi. Bitirir bitirmez de dolaba koşup şişeyi çıkarıyor ve yenisini dolduruyor. Bu kadar içtiğine İdris bile tanık olmamış; kaygıyla birbirimize kaş göz işaretleri yapıyoruz; ne oluyor bu adama? Üstelik sigara da içiyor. Hatta, iyi içiyor; biten sigarayı kül tabağında ezer ezmez yenisini yakıyor. Ateşi her seferinde yetiştiren de Baha; kocaman elini göğsüne bastırıp "sağ ol" diyor. Kamaranın ortasında duran yuvarlak sehpanın (rahatlıkla bunun bir masa olduğu söylenebilir) üzerindeki silme kuruyemişle dolu büyük salata tabağı ile (tabağı getiren Kamarot Fehmi, kamaraya ölü evine girer gibi girmişti; öyle ya, Çarkçıbaşı'nın görünüşü bomboktu) hiç ilgilenmiyor. Avuç avuç kuruyemiş yiyen adam anlaşılmaz bir ruh hali içinde bu gece. Nedenini biliyoruz: oltasındaki zokaya takılan o garip balık. Ama haklı, öyle bir balığı hangimiz tutsak aynı durumda olurduk. Viskileri peş peşe yuvarlıyoruz ya, ortamın tadı yok. Belki de bu nedenle, İdris, bir şeyler söylenmesi gerektiğini düşünmüş olmalı ki, söze girdi.

"O var ya," dedi yüzünü korkunçlaştırıp başını ağır ağır sallayarak, "o, adi bir balık... Duymuştum, arada gemicilerin oltalarına takılırmış!"

"Uğursuzluk getirecek," dedi Çarkçıbaşı. Oldukça kaygılıydı. "Zaten burayı sevmedim, boktan bir yer. Böyle bir yerde kimse kalmak istemez. Ama arıza..."

"Arıza..." dedi İdris. Onun yakaran, acıklı ses tonuna uygun bir ses tonuyla söylemişti bunu. Çünkü bardaklarımız boşalmıştı. Birbirimizle göz göze gelmek istemediğimizden bardaklarımıza bakıyorduk. Gülmeyecek kadar deneyimliydik ama ne olur ne olmazdı.

Çarkçıbaşı iç geçirdi. Viski şişesinin olduğu dolaba doğru yürürken, "Allah'tan büyük bir bölümü halledildi," dedi, "bu gece bitiririz. Kısmetse sabah erkenden yola çıkarız."

"İnşallah," dedi İdris.

"Bu koy..." dedi, sustu. İçkisini bitirip bardağını sertçe masaya vurdu. Tamamdı, artık içmeyecekti. Bu durumda bizim de kalkıp gitmemiz gerekiyordu. İçkilerimizi bir solukta içip bitirdik.

"Bize müsaade," dedik, "iyi geceler."

"Bakın," dedi. Kapının eşiğinde durduk. Bize değil, bizim üzerimizden başka bir yere bakıyordu. Aradığı sözcükleri bulamıyormuş gibi sıkıntılı bir hali vardı. "Bakın," diye yineledi. Çenesini sıvazladı. Hâlâ o belirsiz noktaya bakıyordu. "Bu balık olayından kimse bir yerde söz etmesin, arkadaşlara da söyleyin. Bunu unutalım."

"Balık işi unutuldu bile Çarkçıbaşım," dedi İdris, "kimse bir yerde bunu ağzına almayacak."

"Sağ olun. Hepinize iyi geceler. Dediğim gibi, yarın sabah erkenden yola çıkacakmış gibi hazırlıklı olun."

Fehmi çay demlemiş. Herkes o yaratığı konuşup Çarkçıbaşı'na sövüyor. Biz de birer bardak doldurduk. Kimsenin keyfi yok.

"Balık, balık, balık... al sana balık!" deyip sağ kolunu dirseğinden kavrayarak yukarı, Çarkçıbaşı'nın kamarasına doğru salladı İdris. "Neymiş, makinenin az bir işi kalmışmış... Al sana balık!"

"Bundan sonra eline olta alırsa, ben de insan değilim," dedi İbrahim.

"İyi oldu ibneye."

"Gözlerine dikkat ettiniz mi?" dedi Baha, "Hurşit gibi bakıyordu."

"Tövbe tövbe," diye mırıldandı İdris.

"Tövbesi mövbesi yok Reis, Çarkçıbaşı da farkında bunun."

"Ama bir dakika," deyip elini Baha'ya doğru uzattı İdris, "Hurşit onun yüzünden ölmedi ki."

"Ben öyle bir şey demedim, o balık Hurşit gibi bakıyordu dedim."

"Bana en çok dokunan sesi oldu," dedi İbrahim, "hâlâ kulaklarımda çınlıyor o ses."

"Kapatalım şu konuyu," dedim, "Çarkçıbaşı'nın dediği gibi, unutalım, bir daha da konuşmayalım.

Unutamayacaktık. O, günlerce, gecelerce ağzına takılıp kalmış zokayla gemiyi izleyecek, peşimizi bırakmayacaktı. Ne o bakışı unutabilecektik ne de o tiz sesi. Başını sudan çıkarıp bize bakar, o tiz sesiyle ağzındaki zokanın hesabını sorar diye koylarda da demirlemeyecektik artık. NOHAP bundan böyle arızalanmayacak, gemimiz ağlamayacaktı.

Ama Çarkçıbaşımız...

Çarkçıbaşımız her gece daha çok içecekti. Kural buydu; deniz, denize dayanabilenlerin işiydi.

GİZ BAHÇESİ

kediler

Burnum kanıyor. Durup dururken kanıyor ve ben çocukluğumda olduğu gibi korkuyorum. Çünkü, nedensiz yere pek kanamaz burnum. Küçükken bir iki kez başıma gelmişti; sıcaktandır demişler, yatıştırmaya çalışmışlardı, ama ben bağıra bağıra, tepinerek ağlamıştım. Hele ilkinde, kan dolu avucum burnumda çığlık çığlığa eve koştuğumu anımsıyorum. Ne olduğunu anlayamayan annem yüzümü avuçlarının arasına alıp dehşetle bakmış ve peş peşe sorular sormuştu. Korkulacak bir şey olmadığını anlayınca da gülmüş, saçlarımı okşayıp bu kadar büyütecek ne var, demişti. Susacak yerde daha çok ağlamıştım; burnumun kanamasına değil, annemin gülüşüneydi yaygaram. Birinde ellerim de, gömleğim de batmıştı; ama nedeni vardı, kuvvetli bir yumruk yemiştim. Kız yüzünden kavga etmiştim. Delikanlılığımda. Şimdi bana çok uzak görünen o yıllarda... Bir de trafik kazasında, otomobilin ön camına sinek gibi yapıştığımda batmıştı üstüm başım.

Bunca yıl sonra nedensiz bir kanama, üstelik sıcak bir hava da yok, sabahın körü. Üst dudağımdaki ıslaklığı hissettiğimde (dilimle dokunmuştum, tuzluydu) huylanmış, parmağımı sürüp baktığımda yanılmadığımı anlamıştım. İnce bir kan sızıyordu, hiçbir nedeni yoktu.

Gün yeni ağarıyor. Her sabahki yürüyüşlerden birini tamamladığım (postacı yürüyüşü, hızlı adımlarla yedi tur) parkta, bir ağacın altında oturuyorum. Her şey, daha önceki günlerde olduğu gibi başlamıştı. Yine kimseyle karşılaşmamıştım; ne apartmanın merdivenlerinde ne sokakta ne de parkta. Yürüyüş yolunda da kimse yoktu. Herkesin yatağında, en tatlı uykusunda olduğu saatte çıkmıştım dışarı. Uyanmamış bir kentin sokakları, caddeleri, parkları gizemlidir. Bir o kadar da hüzünlü. Yaşamla bağların en zayıf olduğu anlardır. Kimse burnunu sokmadan rahatça ölebilir ya da çıldırabilirsiniz.

Parkın çevresinde yürüyüş ve koşu için düzenlenmiş (ama köpek de gezdiriliyor ve onların sağa sola bıraktıkları dışkılarına bastığım oluyor, o zaman da sinirleniyorum) çakıllı bir yol var; çakılların üzerinden silindir geçirilmiş, kahve köpüğü renginde bir yol. Hiçbir şey düşünmeden ya da hiçbir şey düşünmemeye çalışılarak yürünen, hızlı hızlı yürünen bir yol.

Bir ağacın altında oturuyorum. Yorgun sayılmam. Belki biraz, o da yürümekten değil; yürürken hiçbir şey düşünmeyeceğim dememe karşın yine de birçok şey düşünmemden. Yürümüyor, kendimi yatıştırıyorum. Yanı başımdaki çatallı ince dal parçasını alıyorum. Kurumuş dal çok kolay kırılıyor, ama kırılırken çıkardığı ses ne kadar güçlü; sabahın sessizliğinde, üstelik burnumdan dudağıma doğru kan sızarken. Kurşunkalem kalınlığında, ama kurşunkalemden daha kısa bir parça koparıyorum daldan. Çatallı olan öbür bölümünü atıyorum. Oldukça uzağa fırlatıyorum. İşte orada, ben atmadan önceki yeri de orasıymış gibi duruyor. Bende kalan dalın ucunu dilimle ıslatıyor, sol avucumu açıp mürekkebi görünmeyen kalemimle "burnum kanıyor" yazıyorum. Avucumu kapatıyorum. Daldan kalemim sağ elimde parka bakıyorum. Bu sessizlik az sonra bozulacak, biliyorum. Hâlâ burnum kanıyor. Birden, izlendiğim duygusuna kapılıyorum. Acele etmiyorum. Hiç acele etmiyorum. Yavaşça döndürüyorum başımı. Üzerinde bir bankanın adı yazan, kesici aletlerle, belli ki büyük bir öfke ve aşkla (olabiliyor işte) birtakım adlar ve tarihler kazınmış bankın arkalığına konmuş bir kargayla göz göze geliyorum. Gagası yarı aralık. Çok şaşkın. Biraz sonra hapşıracakmış gibi bana bakıyor. Sol avucumu açıyorum. İçinde hiçbir şey yazmıyor. Elimin tersiyle burnumu siliyorum. Boydan boya kan oluyor. Kargayla bakışıyoruz. İkimiz de bu karşılaşmadan tedirgin değiliz.

Kendi kendine konuşan, aslında kendi kendine konuşmayan, göremediği kedilere seslenip onları çağıran, onlara diller döken –belki de kendini yatıştıran– kadının sesini duyuyorum. Geliyor. Bu sabah biraz gecikti. Elindeki kocaman torbada sokak kedileri için yiyecekler var. İki yana sallanarak yürüyor. Yürüyüşü zor; güçlük çekiyor gibi. Elli yaşlarında olmalı. Belki çok daha genç, ama o yaşlarda gösteriyor. Yaşlı olup ellisinde göstermesi mümkün değil. Nedense mümkün değil. Her zamanki eşofmanı var üzerinde; siyah ya da lacivert, yanlarında kırmızı şeritleri olan eşofmanı. Bol. Onu olduğundan kilolu gösteriyor. Platin rengi saçları dağınık. Yüzü, yürüyüşü, torbayı taşıyışı bezgin. Yorucu bir koşudan dönüyor gibi. Oysa evinden az önce çıkmış, elinde yiyecek dolu bir torba... Nerelere saklandınız bakalım yavrularım, diyor. Başını her yöne çeviriyor. Arada duruyor. Olduğu yerde dönüp onlara sesleniyor: Benim sevimli yaramazlarıııım, bahtsızlarıııım!.. Sonra yürüyor. Yürürken de konuşuyor. Hadi çıkın bakayım ortaya, diyor; bugün size neler getirdim neler, diyor.

Biraz ilerimden geçiyor. Ne bana bakıyor ne de kargaya. Oysa ikimiz de ona bakıyoruz. Bu sabah ortalıkta hiç kedi olmaması şaşırtıcı. Hatta üzücü. Kedilerden artanları bu karganın götürdüğüne eminim. O da kadını tanıyor. Bu kadın ne zaman parkın önünden geçse havaya belli belirsiz bir acı, bir iç çekiş yayılıyor. Ses tonundan mı, yürüyüşünden mi, yoksa başka bir nedenden mi bilmiyorum. Bir şeyini, önemli bir şeyini yitirmiş olmalı. Belki de düş kırıklığı. Yaralı, ama acıları dinmiş, yarası kabuk bağlamış. Onu anlıyorum, çok iyi anlıyorum. Yarası hâlâ kanıyor olsaydı kedileri görmezdi.

Burnum kanıyor ama aynı şey değil. Kargayla çoktan dost olduk, bu da aynı şey değil. Kadınla kediler birbirlerini anlıyorlar. Sabahları torbasından yiyecekleri bir bir çıkarırken, kediler, kuyrukları dimdik, başlarını eğip bağlılık ve teşekkür mırıltılarıyla kadının bacaklarına sürtünüyorlar. Miyavlamaları bile ölçülü; yaygara yok, kavga dövüş yok.

Onunla niye konuşamıyorum, niye "günaydın" ya da "iyi sabahlar" diyemiyorum, niye kedileriyle ilgili bir şeyler söyleyemiyorum. Konuşabiliriz, dertleşebiliriz. Duvar gibi bir yüzü var, ama asıl yüzü değil bu. Her neyse, her ne olduysa orada kırılıp gitmiş asıl yüzü. Konuşabilsek, dertleşebilsek, asıl yüzünü görebileceğim belki. Kedilerin gördüğü o yüzü. Onların görüp benim göremediğim o yüzü.

Kadın uzaklaşıyor. Kedileri çağıran sesi gittikçe zayıflıyor. Hâlâ onlara rastlayamamış olmasına şaşıyor ve üzülüyorum. Kalem gibi kullandığım dal parçasını yine dilimle ıslatıp sol avucuma yazıyorum: O artık acı çekmiyor. Avucumu ve gözlerimi kapatıp başımı ağaca yaslıyorum. Caddeden geçen araçların sayısı ve gürültüsü gittikçe çoğalıyor. Kent uyanıyor. Sokak, cadde, park, yürüyüş yolu, kediler, kargalar, her şey değişecek. Avucumu açıp bakıyorum ki, yazdığım yazı silinip gitmiş. Dönüp kargaya bakıyorum. Yok. Kadının arkasından uçup gitmiş o da. Şimdi bana oldukça uzak bir ağacın tepesinde, konduğu ince dalla birlikte sallanarak kadını izliyor olmalı.

Onunla konuşmak istiyorum. Yarın sabah, kent derin bir uykudayken onu görür görmez karşısına çıkıp "günaydın" diyeceğim. Belki korkacak. Bir adım geri sıçrayıp dehşetle bana bakacak. Korkmayın, diyeceğim, ben de bu parkın çevresinde yürüyor ve kendimi yatıştırmaya çalışıyorum. Ne kadar hızlı yürüsem de düşünmek istemediğim her şeyi düşünüyor ve bir türlü yatışamıyorum. Korkmayın, yalnızca konuşmak ve sizi dinlemek istiyorum, her sabah beslediğiniz kedilerle olduğu gibi.

park

Bunu sana anlatmalıyım. Bir mektubumda o parktan öylesine söz etmiştim, çünkü o zamanlar bir "giz bahçesi" değildi benim için. Görsen, "Giz bunun neresinde?" dersin. Hiçbir özelliği yok. Bakımsız bir yer. Çöp kutuları düzenli olarak boşaltılmadığından, özellikle bankların çevresi oldukça pis. Sigara izmaritleri, içecek kutuları, kâğıt mendiller ve çekirdek yiyen bir ordunun orada konakladığı izlenimi veren ayçiçeği kabukları. Orta tabakadan insanlar gün boyu zaman öldürüyor burada. Oyun bahçesine çocuklarını getiren genç anneler ya da büyükanneler, sessizce oturan emekliler, sevgililer, kravatlarını gevşetmiş, ceketleri omuzlarında ya da kollarına atılmış, gülerek şakalaşan, küfürleşen, bir yandan da kırk yıllık tiryakiler gibi sigara içen liseli gençler. Oysa sabahları, rengârenk eşofmanlı, spor ayakkabılı kadınlarla adamların (genellikle hepsi kilolu) yürüyüş yolunda belli bir tempoyla koştuğu, kollarını abartılı bir biçimde sallayarak hızlı hızlı, ama son derece gülünç bir biçimde yürüdüğü, ter içinde şnav çektiği ya da eğilip kalktığı saatlerden çok önce başkaları oluyor parkta. Onlardan önce de daha başkaları... Havanın kararması ve gündüz sakinlerinin yavaş yavaş çekilmesiyle parkın görünümü de değişiyor. Gece burada kimler dolaşır, ne yaparlar bilmiyorum ama, kuytularda, gözlerinin akı sararmış birtakım gölgelerin kötülük yapmak için pusuya yatmış olduklarını düşünüyorum. Ucuz şarap, bira, esrarlı sigara içen kopukların mekânı olmalı o saatlerde park. Yolunu şaşırmış birini beklerler; soymak, dövmek, bıçaklamak, ırzına geçmek için. Bu da bir gizem kuşkusuz, ama, o kadar da ürkütücü. Gecenin bir saati oraya gitmeyi ve dünyalarına çok yabancı olduğum o insanlarla karşılaşmayı hiç düşünmedim. Bir gece, geç bir saatte evime dönerken parkın önünden geçmiştim. Akşama doğru çöken sis daha da yoğunlaşmıştı. Parkın ışıkları belli belirsizdi. O yana bakmamaya çalışarak hızlı hızlı yürüyordum. Biri seslendi. Parktan, o ürkütücü yerden. "Birader, bir dakika," dedi. Bana seslenilmemiş gibi (oysa benden başka kimse yoktu) yürümeye devam ettim. Adımlarımı daha da sıklaştırmıştım. Bir yandan da kendi kendime söyleniyordum; öbür caddeden yürüseydim yolum biraz uzayacaktı ama, daha güvenlikte olacaktım. "Hoop!" diye bağırdı bir başkası, "Adam yemeyeceğiz hemşerim, ateş isteyeceğiz yalnızca." Koşmaya başladım. Arkamdan geliyorlar mıydı? Köşeye kadar yetişemezlerse oradan öteye

gelmeye cesaret edemezlerdi. Karşıdan gelen iki kişiyi görünce yavaşladım. Bu saatte bir şeyden kaçarcasına koşmamı başka türlü anlayabilirlerdi. Dönüp arkama baktım. Kimse yoktu. Belki gerçekten sigaralarını yakmak için seslenmişlerdi. Sevgisiz ve acımasız oldukları yolundaki koşullanmanın bir sonucu olsa gerek, onlardan korkuyorum.

Benim "giz bahçesi" dediğim hali ise, sabahın çok erken saatleri; fazla kilolarından kurtulmak için kıpkırmızı bir yüzle soluk soluğa koşanların henüz yataklarından çıkmadığı saatler. Gün ışımamış, ortalık alacakaranlık. Kuytular yine ürkütücü. Ama korkacak bir şey yok, çünkü tedirgin edici gölgeler çoktan çekildi (ya da çekilmiştir). Parkın en "kendi", en dingin görünümü. Yürüyüş yolundaki turumu atarken (biliyorsun, her sabah yedi tur hızlı hızlı yürüyorum. Kilo sorunum yok, onu da biliyorsun) aslında kendimi yatıştırıyorum. Sakin ol, diyorum, her şey yolunda, her şey kontrol altında, diyorum. Bunu sürekli yineliyorum. En çok da "her şey kontrol altında" diyorum. İnsanın kendini kandırmaya çalışması ne acı. Bu turlar, kendini kandırma turları; yatıştırma falan hikâye.

Birkaç gün önce yaşadığım tuhaflıkları yazmalıyım, seninle paylaşmalıyım bunları. Dinle şimdi (yani, oku şimdi).

Her sabahki yürüyüşümü yapıyorum. İlk turum. Yürüyüş sonrası oturduğum yerden (bank değil, bir ağacın altı burası) geçerken gördüm onu. Bir bankta oturuyordu. Yürüyüşlere başladığım günlerden bu yana –altı ayı geçti– o saatlerde benden başka kimse olmuyordu. Bir süre için parkın efendisi bendim, öyle sayıyordum kendimi; başıboş köpekler, bir kadını bekleyen kediler ve arsız kargalar dışında tabii...

Dikkatli bakmamıştım ama (bakamazdım zaten), gördüğüm kadarıyla kıpırdamadan oturuyordu. Genç değildi, bacak bacak üstüne atmıştı, hepsi o kadar. Yine de, sakin bir görünüşü olduğunu, ama bu durağanlığı pek sağlıklı bulmadığımı –neye dayanarak, bilmiyorum– söyleyebilirdim. Başka şeyler de söyleyebilirdim; örneğin, yaşının ellinin üzerinde olduğunu, geceyi bu parkta geçirmediğini... Yanından geçerken "günaydın" diyecektim, ama diyemedim. Adamın oturuş biçimi mi, yoksa her türlü dış etkiye kapalı yüzü mü etkili oldu bilmiyorum, sessizce, o bankta kimse yokmuş gibi geçtim önünden.

Onu daha sonraki sabahlar da gördüm. Ne kadar erken gidersem gideyim, benden önce gelmiş, aynı bankta, aynı biçimde oturuyor oluyordu. Ne selamlaşıyoruz ne de tek bir sözcük konuşuyoruz. Peşinden birçok kediyi sürükleyip geçen kadını birlikte izliyoruz. Belli etmemeye çalışarak

ona bakıyorum arada (belli etmeme çabalarına gerek yok oysa, hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi oturuyor), kadından gözlerini ayırmıyor. Yalnızca onunla ilgileniyor gibi, yalnızca onun geçişini ve dönüşünü bekliyor gibi... Kadının ne zaman döndüğünü, hatta dönüp dönmediğini de bilmiyorum. Çünkü yürüyüş sonrası en çok on dakika oturuyor ve parktan ayrılıyorum.

Sonra o sabah... O sabah kötü şeyler oldu. Her şeyi kontrolümün altına aldığıma kendimi inandırdığım ve soluklarımın düzene girmesi için her zamanki yerimde oturduğum (adamın da aynı bankta oturduğu) o sabah... Çığlık çığlığa bağıran bir kadın sesiyle irkildim. Adam da oturuş biçimini değiştirmiş (ilk kez oluyordu bu), sese dikkat kesilmişti. Lanetler yağdıran, sövüp sayan, birilerini tehdit eden ses (kadını görememiştim daha) gittikçe yaklaşıyordu. Donakaldım. O kadın, kedilerin sevgili prensesi; yalınayak, başı açık, yatak giysileriyle caddede koşuyordu. Peşinde iki adam. Çevrede, kuyrukları dimdik, çaresiz ve şaşkın kediler. Kadını kıskıvrak yakaladılar. O hâlâ kurtulmak için çırpınıyor, bağırıp çağırıyordu. Kollarını arkaya kavuşturup üzerine bir gömlek geçirdiler. Ambulans da gelmiş, sağa yanaşmıştı. Kadını apar topar içine soktular. Bir adam, belki de onu şikâyet eden kişi (soluk soluğaydı) ambulanstakilerle bir şeyler konuşuyor, el kol hareketleri yapıyordu. İçlerinden biri, omzuna vurup yatıştırmaya çalışıyordu adamı. O da araca bindi. Caddede, ambulansın ardından bakan onlarca şaşkın kedi kaldı; bir de parkta, kollarını iki yana açmış, gözleri kocaman, ayakta dikilen o adam. Onunla göz göze geldik. Beni ilk kez görüyor gibiydi.

"O kadını götürdüler," dedim, "kimseye zararı olmayan o kadını."

Konuşmadı. Arkasına bile bakmadan çekip gitti.

Ne o kadını tanıyorum ne de adamı. Onların geçmişte birbirlerini tanıyıp tanımadıklarını, bir gizi paylaşıp paylaşmadıklarını da bilmiyorum.

Bütün bunlar ilgini çekecektir. Belki yazarsın. Yaz, ama ne kadını incit ne de adamı.

ÖĞLEN SEFALARI

Sipsi çalan Çingene'nin adını bilmiyoruz, o da bizimkileri bilmiyor; zaten gerekmiyor da. Ama ona kendimizi tanıtıncaya, buraya her öğlen geldiğimizi (hatta Vasfi'nin deyişiyle "nerdeyse akraba sayılacağımızı") anlatıncaya kadar göbeğimiz çatladı. "Usta," diyor Vasfi, parmakları birbirine bitişik sağ elini hafifçe büküp alnının orta yerine getirerek ("Sadri Alışık selamı", yani Turist Ömer), "biz hep buradayız, siz de buradasınız..." Sonra da kollarını iki yana açıp çaresizliğini belirtiyor: "Bizden metelik işlemez." O zaman davulcu da benzer bir selam veriyor: "Canınız sağ olsun abi." Sipsi çalan ise hiçbir şeyin farkında değil. Çalıp çalmama konusunda bile hâlâ kararsız. Bazen de ellerini göğüslerine bastırıp özür diliyorlar ve (madem para yok) hiç olmazsa bir sigara, masamız zenginse (pek sık olmasa da arada mangal yakıp rakı içtiğimiz oluyordu; özellikle cuma öğle sonları) ekmek arası bir şeyler istiyorlar. Sarsak adımlarla giderlerken, sipsi çalan sarhoşluğunu gizleyemiyor, belki de kontrol edemiyor, zaten yüzü yara bere içinde; Vasfi gözlerini kısıp arkalarından bakıyor ve dişlerinin arasından tıslaya tıslaya "beyinlerine" sövüyor. "Ulan her gün geliyoruz be!" diyor, "Tanıyın artık. Yok usta, bunlar fişi prizden çekmişler. Kendi adlarını bile unutmuşlardır, çünkü içtikleri boktan şaraplar yüzünden beyinleri tebahhur etmiş." Çoğunlukla birlikte çalıştıkları davulcu –ki, ona göre daha yaşlı, hatta babası yaşında olmasına karşın– bizi tanıyor artık, hiç olmazsa tanıyormuş gibi davranıp yanımızdan geçerken elini kasketine götürerek bizi selamlıyor. Ama sipsici, domuz gibi şişmiş yüzünde nerdeyse iki delik gibi kalmış gözleriyle hâlâ ilk kez görüyormuş gibi bakıyor bize. Yanında davulcu yoksa (arada tek başına dolaştığı da oluyor) başımızda dikilip sipsiyle kafamızı şişiriyor. Çalmasını bilse, yalnızca bir değil (o da yarım yamalak) birkaç parça bilse, repertuvarı biraz daha zengin olsa bile ona yine katlanamayız. Bir saatlik öğle tatilinde gelip adam gibi bir iki bira içemiyoruz.

Burası, işyerimize yakın (otomobille on dakika) bir piknik alanı. Eğimli bir yer. Yaz aylarında gölge bile veremeyen sağlıksız dişbudak ağaçlarının arasına serpiştirilmiş çirkin ve pis beton masalar var. Çöp varilleri olmasına karşın, herkes her şeyi yere attığından çevre de çok pis. Yaz kış, her türlü hava koşulunda burada birilerini görmek mümkün. Yiyip içenlerin dışında masaların arasında dolaşan satıcılar (ayçiçeği, çiğköfte), iki çalgıcı, falcı kadınlar (peşlerinde birçok çocukla dolaşıyorlar, kiminin de sırtında ya da

kucağında çocuklar oluyor), yaşlı ve hasta köpeklerle, masaları ağaç tepelerinden kontrol eden, boşalır boşalmaz da artıkların üzerine inen saksağanlar oluyor. Hiçbir şey almadığımız satıcılar gibi, hiç fal baktırmadığımız Çingene kadınları da tanıyor bizi. Selamlaşıp hatır sorduklarımız bile var.

Bizi bir kişi tanıyamadı: sipsici.

Onu her gördüğümüzde, "İşte," diyorduk, "kafa tacizcisi geliyor." Keyfimiz kaçıyordu. Ama bir seferinde acımıştık ona, içimiz parçalanmıştı. Serin bir gündü, hava kapalıydı. Her an yağmur bastırır korkusuyla hızlı hızlı içiyorduk biralarımızı. Oysa yukarıda, dikenli telle sınırlanmış bölgeye yakın yerdeki bir masada mangal yeni yakılıyordu. Patırtıcı bir gruptu. Bağırarak konuşuyor, sövüp sayıyor, arada da abuk sabuk şarkılar söylüyorlardı. Sipsici, masanın iki adım gerisindeydi. Paranın kokusunu almıştı; para olmazsa içki, o da olmazsa yiyecek bir şeyler vardı. Sipsisinin o tekdüze sesini duyuyorduk. Davulcu yoktu. O gün yalnızdı. Biralarımız bitmişti, şişeleri siyah naylon torbaya dolduruyorduk. Kalkmıştık ki, bağırışlar, küfürler duyduk. Yukarıdaki gruptan geliyordu. Sipsici yerdeydi. Gençlerden biri tekmeleyerek dövüyordu onu. Arkadaşları engel olmaya çalıştıkça onları savuruyor, daha çok bağırıyor, neye ve kime yönelik olduğu anlaşılmaz biçimde sövüyordu. Sipsici, bir eliyle başını korumaya çalışırken, bir eliyle de sipsisini sıkı sıkı tutuyordu. Saldırganı uzaklaştırmayı başardılar. Onu itip kakıyor, bağırıyorlardı. Sipsici kalktı. Yüzü kan içindeydi. Eliyle üstünü başını silkeledi. Saldırganı yatıştırmaya çalışanlardan biri, gitmesi için itti sipsiciyi. Az daha yeniden yere kapaklanıyordu.

"Eee," demişti Vasfi, "bu yolda sopa yemek de var, bıçaklanmak da..."

O anda çok çaresizdi, elinin tersiyle burnunu sile sile yürüyordu. Bütün keyfimiz kaçmıştı. Yukarıdaki masada ise hayat normale dönmüştü bile. Biri mangalı tutuşturmaya uğraşıyordu.

Bugün tek başına dolaşan sipsici takdirimizi kazandı; çünkü masamızın yanından geçerken elini kaldırarak bizi selamladı. Vasfi de, "Eyvallaah," diyerek coşkulu bir biçimde selamına karşılık verdi. Arkasından baktık. "Sonunda öğrendi hayvan," dedi Vasfi. Öyle biçimsiz yürüyordu ki, her an yere kapaklanabilir ve o değerli sipsisini kırabilirdi. "Elindeki sipsi önemli değil," dedi Sinan, "onu yine alır da, Allah korusun öbürünü kırarsa ne olacak." Güldük. Feridun, yutmak üzere olduğu birayı ağzından burnundan

püskürttü. Ardından da yoğun bir öksürük nöbeti. Yaşaran gözlerini silerken, "Ne adamsınız!" diye söyleniyordu. Öbür sipsiyi kırsa ne olacaktı, onu çoktan rafa kaldırmış olmalıydı; o, içmek ve karnını doyurmak için yaşıyordu. Önemli olan, bizi bu kafayla bile tanıyabilmesiydi. Üstelik gözlerini yine açamıyordu. Ne kadar beyinsiz olduğunu biliyorduk; bizi şaşırtan da buydu. En yufka yüreklimiz yine de Feridun; "Ne yapsın adam ya," dedi, "kızıyoruz mızıyoruz ama, herif ekmek parasının peşinde." Haklıydı. O pencereden bakılınca çok haklıydı.

Bugün oldukça cömerttik, bizi o kafayla tanıdığı için (biraz da Feridun'un içimize işleyen acıklı konuşmasının etkisiyle) daha önce hakkında verdiğimiz bütün olumsuz puanları sildik. Hatta Sinan, "Biz bu adama hiç kıyak yapmadık," dedi. Doğru söylüyordu, hep masamızdan uzaklaştırmış (aslında kovmuş), beş kuruş para vermemiştik. Ama biz de haklıydık, herif çalmasını bilmiyordu; bilse bile uzaklaştırırdık, çünkü hiçbirimiz o tür müziği sevmiyordu. Ama yine de üç beş görebilirdik onu. Davulcuya da, falcılara da, kimseye beş kuruş vermemiştik. Anlamaları gerekirdi, "Tekel" birası içiyorduk ve o boktan beton masanın üzerinde bira şişelerinden başka bir şey olmuyordu. İşyerinden Sinan'ın yetmiş beş model Buick'ine doluşup geliyorduk (davulcu ile sipsici değil ama, falcılar bunun farkındaydı) gelmesine ya, yaşam ip üstündeydi. Öğlen sefalarından bile vazgeçmek zorunda kalacağımızdan korkuyorduk.

Yarım saat sonra –bu arada ne içmişti ki "hayvan"– masamıza yaklaşıp (gözleri tamamen kapalı) sipsisini çalmaya başlayınca verdiğimiz bütün olumlu puanları sildik. Sinan cebinden para çıkardı. Çalmayı kesip gitmesi için tabii; biraz da, bugüne kadar ona kıyak yapmadığımız yolundaki saptamanın etkisiyle.

Birden bizi tanıdı sipsici. Tanır tanımaz da, yüzünde o güne kadar görmediğimiz bir anlam belirdi; utanmıştı adam. Utanmanın ötesinde, onuru kırılmıştı sanki. "Kusura bakmayın abi," dedi. Sağ elini göğsünün üstüne bastırıp başını hafifçe öne eğdi. O cümleyi yineledi: "Kusura bakmayın."

Sinan'ın ısrarla vermek istediği parayı almadı. "Yanlış yaptım," dedi, "beni affedin."

"Yanlış yok usta," dedi Vasfi, "sen şunu bir al."

Almak istemiyor, Sinan'ın elini itiyordu. Vasfi parayı Sinan'dan alıp onun cebine soktu. "Tamam!" dedi. Sesi buyurgandı, tartışma istemiyordu.

Eğildi sipsici, elini alnına götürerek selamladı bizi. Ne kadar sarhoş olursa olsun efendiliği elden bırakmıyordu. Başka bir şey demeden uzaklaştı.

"Vay be," dedi Sinan, "herif bizi ezdi."

"Gerçekten," dedi Vasfi. Dudakları sıkı sıkı kapalı, başını ağır ağır sallayarak ardından baktı. Birine söveceği zaman böyle yapardı. Ama bu kez sövmedi.

UNUTULAMAYAN

Yağmur aniden bastırdı. Caddeyi koşarak geçtim ve manav dükkânının önündeki tentenin altına sığındım. Damlalar birbiri ardı sıra mermi gibi iniyordu yere. Rüzgârın savurduğu su damlacıkları dalgalanan bir tül perde gibi örtmüştü caddeyi. Şimşek çaktı, ardından müthiş bir gök gürültüsü. Yağmur daha da şiddetlenmişti. Kısa sürede, yaya kaldırımının önünde bulanık bir derecik oluşmuş, genişleyerek akıyordu. Kendilerine sığınacak bir yer arayan kadınla genç kız (mantolu ve eşarplı kadın oldukça kilolu, daracık blucin giymiş kız ise balıketinde) başarısız bir iki girişimden sonra yaya kaldırımına geçemeyeceklerini anladılar ve ayak bileklerine kadar suya gömülüp (bu arada kıkır kıkır gülüşerek) saçağın altına attılar kendilerini. Caddede kimse kalmamıştı. Şemsiyem olsa bile yoluma devam edemezdim. Biri, "Taş yağsa bile azdır," diye seslendi karşı kaldırımdakine. Asıl hedef kadınla genç kız olmalıydı. Karşı kaldırımdaki ise, "Ne yağıyor be mübarek!" demekle yetindi. Onu da laf olsun diye söylediği belliydi. Yağmur birden doluya dönüştü. Buz taneleri takırdayarak dövüyordu her yanı. "Gördün mü," dedi aynı adam, "taş yağıyor, taaş!" Gülüştüler.

Biri adımla seslenince döndüm. Bu manzarayı kaçırmak istemeyen (öyle ya, küçük çaplı bir felaket yaşanıyordu) öbür dükkân komşuları gibi dışarı çıkmış olan manavla göz göze geldim. Yüzünde, "yanılmıyorum ama yine de benzetmiş olabilirim" diyen çekingen bir gülümseme vardı. Bana da yabancı değildi, ama ilk anda kim olduğunu çıkaramamıştım. Bunu o da anlamıştı; kendini tanıtmıyor, dudaklarında donan gülümsemeyle onu tanımamı bekliyordu.

Yüzündeki tanıdık çizgiler sürekli yer değiştiriyordu belleğimde.

"Faruk!" dedim.

"Faruk ya," dedi. Tokalaşıp öpüştük. Değişmiş. Çok değişmiş. Ben onu tanıyamazdım. Hazırlıksız yakalandığım bu karşılaşmadan olsa gerek, aptalca bir soru sordum:

"Dükkân senin mi?"

Manavlık mı yapıyorsun da diyebilirdim, başka bir şey de. Üstünde durmadı, saçma sapan bir soru sorduğumu düşünmedi bile.

"Yeni açtım," dedi, "üç ay kadar önce. Gel içerde oturalım."

Loş dükkâna girdik. Birbirine karışmış meyve sebze kokuları garip bir huzur verdi birden. Bir tür sorumsuzluk gibi. Gençlik yıllarını, büyük evleri, serin kilerleri anımsamak gibi.

"Yabancı gibi durma aga," dedi, "geç şöyle."

"Geç" dediği, küçük bir masa ile sandalyenin bulunduğu köşe. Faruk'un ofisi. Masanın üzerinde telefon, dış kabı yıpranmış bir ajanda, ucuz bir tükenmezkalem, kül tabağı, sigara paketi (Tekel 2000 içiyor) ve çakmak var. Sandalyeyi bana verdi, kendi de bir meyve sandığını ters çevirip oturdu.

"Eee, nasılsın?" deyip omzuma vurdu.

Gülümsedim. "İyiyim," dedim.

"Arada gelip gidiyormuşsun ama, hiç aramıyorsun. Bugün de yağmur yağmasaydı seni göremeyecektim."

"Eskisi gibi gelmiyorum. Geldiğimde de o kadar az kalıyorum ki, kimseyle doğru dürüst görüşemiyorum. Hem sonra, senin burada dükkânın olduğunu nerden bileyim."

"Bulmak isteyen bulur aga."

Pakete uzanıp sigara ikram etti.

"Altı aydır içmiyorum," dedim.

İçini çekti. "Ah bir de ben bırakabilsem! Valide sağ di mi?"

"Sağ. Pederi üç yıl önce kaybettik."

"Biliyorum. Ben o zaman hastanedeydim. Sarı Selahattin'in kamyonuyla bir kaza geçirmiştik; belki duymuşsundur. Yoksa babanın cenazesine gelirdim."

Yüzüne daha dikkatli bakıyorum; delikanlı çağımızın yakışıklı çocuğunun yerinde bambaşka biri var şimdi. Bir kız yüzünden küçük bir tartışmamız olmuştu. Araya başkaları girmiş, kavgaya dönüşmeden tatlıya bağlanmıştı. Yıllar önceydi. Şimdi anımsar mıydı?

Gözlerini kısarak bakıyor. Beni daha iyi görebilmesi için başını hafifçe kaldırıyor.

"Gözlerin nasıl aga?"

"Okuma gözlüğü kullanıyorum," dedim.

"Yaşlandık be! Benim gözler de nanay. Sürekli gözlük takmam gerek, ama bir türlü alışamadım."

"Beni tanıdın ama."

"O kadar da değil."

Gök gürleyince ikimiz birden dışarı baktık. Dolu dinmişti. Yine yağmur yağıyordu. Cadde hareketlenmişti.

"Gitmişler," dedi.

"Kimler?"

Güldü. "Onlar işte," dedi. "Ne içersin?"

"Sağ ol, bir şey içmeyeyim."

"Yook aga, yıllardır görmemişim seni, öyle kolay bırakmam. Çay söylüyorum."

Kalktı. Dükkânın önüne çıkıp, "Hayri!" diye bağırdı. Bir daha bağırdı. Sonra da, "İki çay," dedi. "İki... iki..." diye yineledi. İçeri girdiğinde mırıl mırıl Hayri'ye sövüyordu. Gelip sandığının üzerine oturdu.

"İyice meşhur oldun aga," dedi, "seninle övünüyoruz."

Yok mok bir şeyler geveledim, ama ne diyeceğimi bilemedim.

"Beni yazmışsın ya," dedi, "hani o ‘Unutulamayan' hikâyesi. Çok duygulandım. O günleri yeniden yaşadım. Ne çok şeyi unutmuşum. Ya sen? Bütün bunları nasıl hatırladığına şaştım kaldım. Okuyunca bir tuhaf oldum, gururlandım, kahırlandım. Hepsi bir yana, çok sevindim. Faruk kimmiş bilsinler; di mi?"

Kahveci çırağı çayları getirdi. Faruk, masanın üzerinde bardaklar için yer açmaya çalışıyor. "Birini şuraya koy," dedi ajandayı göstererek. Masa o kadar küçük ki. "Tamam gülüm," dedi çırağa, "boşları almaya geldiğinde iki çay daha getir." Çırak başını eğdi. İşini o kadar önemseyerek yapıyor ki, yaşlı bir çocuğa benziyor. Onun çıkmasını bekledi Faruk.

"Şimdi aga, hakkaten çok kıyak yazmışsın," deyip bir sigara yaktı. "Beni hiç tanımayan biri bile gözünde canlandırabilir. Bu halimizi değil tabii, o yılların delikanlı Faruk'unu... Nerden buluyorsun o lafları, hayret! Semra'yı bir anlatıyorsun, sanki karşımda duruyor. Ama, bugünkü Semra'yı değil tabii. Görsen tanıyamazsın. Fıçı gibi bir karı oldu. Bir kıçı var, bu kapıdan geçmez. Gitti, o hıyarla evlendi. Cukka sağlam ya, rahat edecek sandı. O yıllarda bile gözü yükseklerdeydi. Biliyorsun, giyimi kuşamı zengin kızlarından aşağı değildi. Babasının durumu ortada, rahmetli Muharrem Abi, o küçücük tuhafiyeci dükkânıyla evini geçindirmeye çalışırken... Kötü yola düşmedi ya, oturup dua etsin. Onun küçük kızı benim oğlanla aynı sınıfta okuyor. Görsen, tıpkı Semra'nın gençliği. Kumral, balıketinde bir kız. Neden korkuyorum biliyor musun, diyelim bunlar birbirine sevdalandı; olur olur, değil mi aga?" Sağ işaretparmağı bir tabanca namlusu gibi şakağında, sağ gözü kapalı, ama sol gözüyle dehşetle bakıyor. "He?" Onu onaylarcasına gülümsüyorum; başka ne yapabilirim ki... "İşi büyütmüşler, evlilik mevlilik tutturmuş bizim sıpa... Düşünebiliyor musun, Semra oğlanın kaynanası olacak! Yok aga, çeker giderim buralardan. Olacak iş değil. Gülme! Hayat bu, insanın başına neler geleceği

hiç belli olmaz. Neyse, biz hikâyeye gelelim; orada her şeyi olduğu gibi anlatmışsın. Hakkaten, Semra ikimizi de idare etti. Şimdi, orada diyorsun ya, Semra (hikâyedeki adıyla Sema), Faruk'la (hikâyedeki adımız Ferruh) parkta göz göze kesişmiş, ona gülücükler yollamış ve onunla sırf Kerim'i (yani seni) kıskandırmak için eğlenmiştir; eksik, biliyorsun. Biz onunla büyük aşk yaşadık. Kaç kere gecenin bir vakti evlerinin arka bahçesinde buluştuk. Onlardan haberin yok. O yıllarda herkes kızlarla ne yaptıklarını bire bin katıp anlatırdı, bilirsin. Ben kimseye anlatmadım; böyle sululuklar, yılışıklıklar delikanlılığa sığar mı? Yaptıysan yaptın lan, kızı niye harcıyorsun; değil mi aga (sağ işaretparmağı yine şakağında)... Gerçi hikâyede sen onu yiyorsun, ama bana, senin onun elini bile tutmadığını söyledi. Önemli değil aga, geçmiş günler; ne sana yâr oldu orospu ne de bana. Önemli olan, hikâye etmen; o günleri, beni anlatman..."

Yaşlı çocuk iki çay daha getirdi. Faruk, masanın çekmecesinden, dört çaya karşılık dört mavi plastik "marka" çıkarıp verdi.

"Tuttu, Sedat'la evlendi," dedi. Bu kez kahveci çırağının çıkmasını beklememişti. "Tanırsın, Karanfilcilerin büyük oğlu. Hıyarın biri. Tip desen, tip yok. Ama ne var? Marka var; zengin aile... Karanfilciler. Halbuki biz biliyoruz; hayırsızın teki, kumar onda, içki onda, esrar onda... Gidip onunla evlendi."

Kahveci çırağının hâlâ dükkânda olduğunu, kapı ağzında oyalandığını görünce sinirlendi.

"Ne dikiliyosun lan," dedi, "bizi mi dinliyosun?"

"Yok abi," dedi kahveci çırağı, kapıyı açıp çıktı.

Bir anda kafası karışmıştı Faruk'un. Dudakları kıpır kıpır, birine sövdü; kahveci çırağı olabilirdi. Sigara yaktı. Dumanı iyice içine çekip ağır ağır bıraktı.

"Esra, Semra'nın kızı," dedi. Çayından bir yudum aldı. "O da anası gibi giyimine kuşamına düşkün. Nasıl yapıp ediyorlar bilmiyorum ama, kız hiçbir şeyden eksik kalmıyor. Harbiden onunla öpüştünüz mü aga?" dedi birden. Neye uğradığımı anlayamadım. "Hani, hikâyede olduğu gibi..."

"Hayır," dedim, "ne öpüştüm ne de elini tuttum."

"Söyledi zaten. İki gözü iki çeşme, yemin billah etti. İnanmadım, iki tokat patlattım. Birden boynuma sarıldı, ‘Seven erkek kıskanır,' dedi. Ama ben, o kadar keriz miyim, seninle de kırıştırdığını biliyordum."

"Aramızda hiçbir şey olmadı, inan bana."

"İnanmam mı, aradan onca yıl geçmiş... Ama hikâyede..."

"Hikâyelere boş ver."

Şaşkındım. Söyleyecek bir sözcük bulamıyordum. Çayımı bitirdim.

"Ben artık gideyim," dedim.

"Ne güzel konuşuyorduk."

Yalan söylemek zorunda kaldım.

"Avukat Ulvi ile buluşacaktık," dedim, "dörtte sözleşmiştik."

İkimiz de ayağa kalktık. Uzattığım elimi iki eliyle kavradı. "Yine beklerim. Geldiğinde ara."

"Ararım."

"Sağ ol," dedi elimi hafifçe sarsarak, "beni yazdığın için çok sağ ol."

"Ne demek Faruk," dedim.

"Seni bugün görmem büyük tesadüf," dedi, "çok büyük tesadüf. Yağmur birden bastırınca dışarıda bir koşuşturmaca başladı. Caddeye bir baktım ki, Semra ile kızı! Karşıya geçip saçağın altına sığındılar. Dükkândan çıktım. Onları gördüm diye değil, yanlış anlama; herkes dışarıda ya, ben de onun için çıktım. Çıkınca seni gördüm. Ama sen Semra'yı tanıyamadın."

"Yok," dedim şaşkınlıkla, "tanıyamadım. Görsem yine tanıyamam."

"Anlamıştım zaten," dedi. Elim hâlâ ellerinin arasındaydı. Hafifçe sıkıp bıraktı. Öpüşüp ayrıldık. Dükkândan çıktım. Yağmur nedeniyle hava biraz serinlemişti.

Kafamın takıldığı, Faruk'un anlattığı, benim sabırla dinlediğim "Unutulamayan" hikâyesiydi. Öyle bir hikâye yazmamıştım, bunu ilk kez Faruk'tan duyuyordum.

TEHLİKELİ YOKLAYIŞLAR

ACO (Cemil Küçükfilibe) için

Kış güneşinin altında dinlenen kayalara bakıyorum; zamana kafa tutan bir duruşları var, yine de çok yorgun görünüyorlar. Ortalık ne kadar sessiz. Karım lavaboda dişlerini fırçalıyor. Tel fırçayla tahtaları ovarken çıkan ses kadar (çocukluğumdan biliyorum, annem kapıları ovardı) güçlü ve rahatsız edici bir ses. Küçük bir motel odasındayız. Solda, duvara yanaştırılmış tek kişilik karyolada oğlum uyuyor. Sağ yanına dönmüş, yüzü rahat; gördüğü düşten ya da bulunduğu ortamdan hoşnut, hatta gülümsüyor gibi. Yine bir aradayız, üçümüz; eskisi gibi kavgasız gürültüsüz günlerimize döndük. Hastaneye yattığımda çok ağlamış, bir daha eve dönemeyeceğimden korkmuş. Musluktan akan suyun sesi. Diş fırçalaması bitmiş olmalı, ağzını çalkalıyor. Hep böyle uzun uzun fırçalar dişlerini, dakikalarca kendine bakar aynada. Musluğu kapattı. "Nereye bakıyorsun öyle?" Merak yok sesinde, laf olsun diye sorulmuş bir soru. "Kayalara," dedim. Lavabonun kapısına yaslanmıştı. Acıyor gibi gülümsüyordu bana. Bu tatil onun fikri, daha doğrusu bana bir hediyesi. "Çok iyi olacak, göreceksin. Üçümüzün de buna ihtiyacı var." Büyük bir coşkuyla hazırlamıştı valizleri. Hep böyle tezcanlıdır. Yola çıkacağımız gece doğru dürüst uyuyamamış bile. Beş saat otomobil kullanmasına karşın (ben yasaklıyım, aylarca direksiyon başına oturamayacağım) hiç de yorgun görünmüyordu.

"Hadi ama," dedi, "kaldır artık oğluşu."

"Uyusun," dedim.

"Çok acıktım. Uyandır da kahvaltıya inelim. Sen de tıraş ol lütfen, öyle kaktüs gibi istemiyorum."

Duvarlar taş. Aşağıda, yemek salonundaki şömine de taştan yapılmış. Doğayla, dik başlı kayalarla uyumlu bir yapı. Karım, gazete ilanlarından buldu burayı, telefonla yerimizi ayırttı. Gumma'nın Yeri. Garip bir adı var. Belki de çeken o oldu. Karşıda Midilli Adası. Her şey durgun, her şey çok sakin burada. Dinlenmek ve kitap okumak için... Roman, öykü, şiir... oysa ben yanıma tek bir kitap aldım: *Düşünce Gücüyle Tedavi*. Yazarı Louise Hay. Altını çizerek okuyor, cep defterime notlar alıyorum. *"Hayatın sonsuzluğu içinde, bulunduğum noktada (şimdi, tam bu noktada) her şey mükemmel. Tam ve bütün."*

"Her günün her ANINDA, benden daha büyük bir gücün içimden akıp geçtiğine inanıyorum."

Oğlum ne güzel uyuyor. Şu an onun düşlerine sızıp neler gördüğünü görmeyi istiyorum. Karım acıkmış, çok acıkmış. Giyiniyor. Aşağı ineceğiz. Gumma'nın (adı Gumma falan değil; Nuri. Beyaz bıyıkları, yorgun bir yüzü ve görmüş geçirmiş gözleri var) yemek salonu olarak düzenlediği taş şömineli salona... *"Zihinsel odalarımı temizliyor ve kendim dahil herkesi bağışlıyorum."* Yukarıdaki köyün evleri de taştan yapılmış. Dar ve dik sokaklarda, ahşap kapıların önünde bol bol fotoğraf çektik; aslında çektirdik, karım hep deklanşöre basacak birilerini buldu. Hepsine aynı şeyi söyledi: Bütün ayarları tamam, sadece basmanız yeterli. Sonra teşekkür, ama mutlaka gülümseyerek. Oğlum sıkı sıkı elimden tutuyordu. Kale ve eski kentin kalıntıları arasında dolaştık. Kilimlere, el dokumalarına, pet şişelere, votka ya da rakı şişelerine doldurulmuş, ev yapımı olduğu söylenen zeytinyağı şişelerine, kahverengine çalan şekilsiz –yine ev yapımı ve çok faydalı– sabunlara, küçük poşetlere konmuş kekik, nane, ısırganotu ve kantaronlara alıcıymış gibi baktık. Hiçbir şey almadık. Alacakmışız gibi onları kandırdık. Köy kartal yuvası gibi; denize dik ve dolambaçlı, dar bir yoldan iniliyor. Aşağıda küçük koylar, yolların ıssızlığı, çam ağaçları, zeytin ağaçları...

"Kendimi özgür bırakmaya hazırım. Düşünce kalıplarımı görüyor ve değiştirmeyi seçiyorum."

"Oğluş," diyorum omzunu hafifçe dürterek, sonra saçlarını okşayarak, "Mert, hadi uyan..."

"Meert!" diyor karım onu uyandıracak kadar yüksek bir sesle. Lavaboda, aynanın karşısında dudaklarına ruj sürüyor. "Hadi annem, kalk artık... Kahvaltımızı yapalım, bak bugün deniz kenarında yürüyüş yapacağız."

Oğlum "ıııhh" diyerek (bu, henüz kalkmaya hazır olmadığını gösteriyor) öbür yana dönüyor. Ne oğlumun uyanmasını istiyorum ne de aşağı inip kahvaltı masasına oturmayı. Pencerenin başında durmayı, bilge kişiler gibi bakışan kayalara, o eşsiz tablolara bakmak istiyorum yalnızca. Ocak ayının güneşi vuruyor yüzlerinin bir yanına. Deniz kıyısında yazdan kalma izler... Sessizlik...

"Sen de tıraşını ol, ben hazırlandım bile."

"Şimdi kendimi evrenin gördüğü gibi görmeyi seçiyorum: mükemmel, bütün ve tam."

Fırçayla tıraş kremini köpürtüyorum. Atlattın, diyorum, atlattın... Kötü günler bitti. Ömer, daha önce beş kez gelmiş oraya. Beşinde de, iyileştim, o illetten kurtuldum deyip çıkmış. Ama altıncı kez yine gelmiş. Oysa benim ilk gidişim. Kendi isteğimle, kimse zorlamadan. Kurtulacağım, senden kurtulacağım. Jilet çeneme doğru kayarken beyaz köpükler arasından bir yol açılıyor; sakalsız, pürüzsüz bir ten. Karım Mert'i uyandırmayı başardı, ama o uyandırıldığı için mutsuz. Mızıklıyor.

Hazırız. Sonunda hazırız. Mert, sorulara yanıt vermeyip omuz silkiyor yalnızca. Dün, burada karşılaştığımız gruptan başka bir aile daha var. Sabah erken gelmiş olmalılar. Belki de dün akşam geç bir saatte geldiler. Aynı yaşlarda sayılırız. İki kızları var, biri Mert'ten büyük, öbürü küçük. Karım onlara günaydın dedi. Ben de dedim, ama sesim o kadar zayıf çıktı ki, duyabildiklerini sanmıyorum. Gülümseyerek karşılık verdiler. Kahvaltılarını bitirmiş olmalılar. Çay içiyorlar, adam cam bardaktan, kadın porselen kupadan. Akşam oturduğumuz masaya yöneldik, ilk geldiğimiz gün, yani dün orada oturmuştuk. Bizim yerimiz. Karım seçti. Salon boş olmasına karşın bu seçim hiç de kolay olmamıştı. Adam dikkatle gazete okuyor, büyük kız da babası gibi gazetenin ekine dalmış. Küçük kız oturduğu sandalyede ayaklarını sallıyor, ilgisiz bakışlarla çevreyi inceliyor. Göz göze gelince karıma döndüm. Bir şey söylüyordu. Efendim, dedim. Bu sabah Mert'le ikisi omlet yemek istiyorlarmış, ben özenir miymişim. Güldüm. Hayır canım, dedim, yumurtayı sevmediğimi biliyorsunuz. Kadının düz siyah saçları var. İnce tel çerçeveli gözlüğü yüzüne değişik bir hava veriyor. İki kız annesi bir kadın gibi durmuyor. Birine benzetiyorum ama çıkaramıyorum. Bir kitap okuyor. Ne okuduğunu merak ediyorum. Kitabı tutuşu çok zarif. Eğilip küçük kızına bir şey söylüyor. Kız omuz silkiyor ama ayaklarını sallamayı da kesiyor. Küçük kızla bakışlarımız yine karşılaşıyor. Benden rahatsız oldu.

"Duydun mu," dedi karım, "Ankara ve İstanbul'da kar yağıyormuş." Televizyon söylemiş. Televizyonun açık olduğunu o zaman fark ediyorum.

Oğluma abartılı bir biçimde sarılıp, "Ne şanslıyız değil mi oğluş," diyor, "bak burada güneş var." Oğlum bana bakıp gülümsüyor; annesinin coşkusunu küçümsediği ortada.

Dışarıda bayram ziyaretine giden köylüler. Kayalara bir gizi paylaşıyormuşuz gibi bakıyorum.

Deniz kenarında yürüyoruz. Bizden başka kimse yok. Oysa yaz aylarında kim bilir nasıldır. Suyun üzerinde taş kaydırmaca oynuyoruz. En

beceriklimiz karım; taşı üç, bazen de dört kez sektirebiliyor. Oğlum o kadar başarılı olamadığı için sinirleniyor. "Bak annem," diyor, "taşı suya atmayacaksın, bütün marifet elinin hareketinde. İşte böyle..." Oğlum yapamıyor. Ona moral vermek için ben de yapamıyorum ve söyleniyorum. Hoşuna gidiyor. Açıktan geçen bir gemiyi gösteriyor bana. Yolcu gemisine benzemediğini söylüyorum. Nereye mi gidiyordur? Uzaklara, diyorum.

Bu akşam da deniz ürünleri ve balık yiyeceğiz. Karım, burada kaldığımız süre içinde rejime ara verdiğini açıkladı. Çünkü her şey çok nefismiş. Mert de kalamara bayıldı. O aile ile masalarımız yakın nedense. Onların bize sokulduğunu düşünüyorum. Yapay gülücüklerle (Mert, annesinin bu tür gülümsemelerine "misafir gülüşü" diyor) selamlaştık yine. Karım, kıyı boyunca yürüyüşümüzü ve taş kaydırma oyunumuzu anlattı. Kadın, anlatılanlarla ilgileniyormuş gibi dinliyordu. Etkileyici bir yüzü var. Yapay olduğunu bilmeme karşın gülüşü sıcak. Adam ve ben, birbirimize kilometrelerce uzağız.

Masamız birbirinden güzel, birbirinden lezzetli mezelerle donatılıyor. Köşedeki masada oturan gruptan (üç masa birleştirilmiş) şen kahkahalar yükseliyor. Birbirine dokunan bardakların sesini duyuyorum. Rakı ve şarap kadehleri; sonra belki bira. Yanı başımızdakilere de rakı geldi, çocuklar kola içecek. Kendimi birden köşeye sıkışmış bir hayvan gibi hissediyorum.

"Her şey mükemmel, bütün ve tam."

"Her an değiştiğimi görüyor ve hissediyorum. Eski düşüncelerimin artık üzerimde gücü yok."

"Siz bir şey içmiyor musunuz?" diyor tel çerçeveli gözlüklü kadın, rakı bardağını hafifçe kaldırarak.

"Biz kola içiyoruz." Karımın yüzünde yine o "misafir gülüşü".

Şakayla karışık bir ağız bükmesi tel çerçeveli gözlüklü kadında. Onu anlıyorum. Bana acıyan gözlerle bakan kilometrelerce uzaktaki adamı da anlıyorum ve onlar da bir pot kırdıklarını anlıyor.

Sen artık bu ortamları unut diyor içimdeki ses; artık özgürlüğün yok.

Kola bardaklarımızı kaldırıp onları selamlıyoruz. Yüzüme yayıldığını, bir yama gibi durduğunu hissettiğim "misafir gülüşü"nden rahatsız oluyorum. O anda karım da, Mert de beni inceliyormuş gibi geliyor ama onlara bakamıyorum. Yapabileceğim tek şey bir sigara yakmak.

Unutmaya çalıştığım o sesi duyuyorum: Böyle bir günde bile yasak sana. Balık ve rakı. Bir duble bile yasak sana. Kadını o kadar güldürecek ne

söyledi ki kocası? Dirseğini masaya dayamış, zarif bir biçimde tuttuğu bardağındaki rakı o güldükçe çalkalanıyor. Ama bir damlası bile dökülmüyor. Bütün kapılarını kapadılar bize. Bir sorunumuz olduğunu ve bir pot kırdıklarını düşündüler. Onlar için biz yokuz artık. Arada, küçük kızla bakışlarımız çakışıyor. Hemen kaçırıyor gözlerini. Tekin biri değilsin, çocuklar bile ürküyor senden. Beynim dövülüyor, kola içerken yaşam içimde kanamaya başlıyor birden. Kendimi suçlu hissediyorum. Masamızdaki salataya, kalamara, karidese, midyeye gitmiyor çatalım. Tıkandım. Ağlamak istiyorum. İçkiyi değil, ortamı çekiyor içim. Yalan, diyor başka bir ses, sen içmek istiyorsun. Kıskanıyorum. Oradaki herkesi kıskanıyorum. Gruptakiler kendi aralarında şarkı söylüyor: *"...yiğidim aslanım burda yatıyor..."*

Bu sarsıntı niye şimdi? Karımla, oğlumla, yeni bir yaşamın arifesinde... Yıllar yılı ne büyük bir boşluğu doldurmuş bende alkol. Bu, hep böyle mi sürecek? Ne zamana kadar? Ağla. Kapan şu odaya, gir battaniyenin altına. Midilli Adası'na baka baka ağla. Bütün kredilerini kullandın. Seni hâlâ sahiplenen (*"bu tatil sana bir hediyemiz"*) karının dayanabilme sınırlarını zorladın. Beni karaciğerimle, yaşamımla, gerçeğimle bırakın; öleyim! Yüzüme bir kobaymışım gibi bakma öyle, karaciğerimde bir bok yok, şu dalak fazlalık yalnızca. Onu alsalar sancılarım da kalmayacak. Diyelim ki tamam, bu yara beni öldürecek; içmesem ne değişecek, artık yolun sonuna gelmedim mi doktor? Ya içimdeki uçurumların, boşlukların dayanılmaz acısı; o yaradan daha mı farklı sanki...

Dinle beni. Tehlikeli noktalarda dolaşıyorsun. Bunlar yaşamın gerçeği. Birileri içecek, şarkı söyleyecek, dans edecek... Aldırma. Kitap oku, resim yap... Ama bir şeyler yap.

Dinle! Bu senin iç sesin. Madem eninde sonunda "O" var, bu gerginlik niye! Pekâlâ içebilirsin. Her zaman değil, ara sıra, kırk yılda bir, ara sıra bir iki dublecik... Eskiye dönmeden.

Bu mümkün mü? Uçurumun başı ile sonu arasında ne kadar yol var?

Ne olursa olsun, bu bedel bu kadar ağır olmamalıydı. Olmamalıydı.

Karımın eli elimin üzerinde. Bakışları kaygılı. İçimdeki fırtınayı hissetmiş gibi bakıyor. Buraya geldiğimize, böyle bir ortama beni soktuğuna pişman olmuş gibi. Oysa ben bunları aşmıştım, her ortamda "ben" olabilirdim artık. Savaş bitmiş, beni tutsak eden alkol yenilmişti.

Elimi hafifçe sıktı. "Hadi kalkalım."

"Daha balıklarınız gelmedi."

"Doyduk. Çok doyduk. Odamıza çıkalım."

Kalktık. Karım onlara iyi geceler diledi. Ben suçlu gibi yürüdüm. Odaya kadar güç tuttum kendimi. İçeri girer girmez yatağın ucuna oturup... Ellerimle yüzümü kapayıp... Oğlumdan utanmadan... Karımın eli omzumda, hafifçe sıkarak, "Güçlü olmalıyız," dedi.

ÖZEL YAŞAM HIRSIZLARI

Perdeyi aralayıp aşağıya, sokağa bakıyor. Kocası ve kızı henüz kapıdan çıkmamışlar. Hava kapalı, bugün de yağmur yağacak. Önce kızı çıkıyor; koşarak, çantasını sallayarak. Bu sabah daha da küçük görünüyor gözüne. Evin içinde hiç öyle değil oysa; geçen akşam, boy attığını, biraz kilo aldığını düşünmüştü. Ardından kocası çıkıyor; dimdik, ama kendinden emin olmayan yürüyüşüyle. Yorgun adımları, elinde çok ağır bir şey taşıyormuş gibi sağ omzunu çökerten çantası. Oysa işyerinde hiçbir şey yapmadığını (yapamadığını) biliyor. Kendini kandırıyor; sonuçlanmayacak, desteklenmeyecek projeler, çay ve sigara içerek geçen birbirinin benzeri verimsiz günler, düş kırıklığı, isteksizlik, gereksiz ve saçma bir yorgunluk... Genellikle konuşulmadan yenen akşam yemekleri, televizyon karşısında pineklemeler. Allah'tan kızı var da onunla konuşuyor. Bütün evlilikler bu halde mi acaba? Kız, başını kaldırıp yukarı bakıyor. "Yavrum," diyor, gülerek el sallıyor. Kız da ona el sallayıp öpücük gönderiyor. Oysa az önce mutfakta bağırıp çağırmıştı. Sütünü içmiyordu, üzerine fındık ezmesi sürdüğü ekmeği yemek istemiyordu, yumurtası olduğu gibi duruyordu. Geç yatmıştı tabii. Televizyon bağımlılığı, yaşına hiç uymayan dizileri çokbilmiş tavırlarla izlemeler... Otomobile binmeden önce dönüp yine yukarı bakıyor ve çılgınca el sallıyor. Mutfakta olanları unutmuş. Kocası da belli belirsiz el sallıyor ya da sallıyormuş gibi yapıyor. İçten olmadığı her halinden belli.

Otomobil sokaktan çıkana dek ardından bakıyor.

Bütün gece doğru dürüst uyuyamamıştı. İçinde garip bir heyecan. İlk kez onun evine gidecek. Uzun zamandır bu öneriyi bekliyordu, hazırdı. Ama o... Ağırdan alması, bir şeylerden yeterince emin olamamasından mı kaynaklanıyordu? Çekinmesi gereken o değil, kendisiydi. Bir iki kez kafede buluşmaları ve uzun telefon konuşmaları dışında tanımıyorlardı birbirlerini. Ama, davranışları, konuşması, gülüşü nasıl biri olduğunu anlatıyordu. "Yarın bana gelir misin?" demişti. Donup kalmıştı telefonun başında. Çok istiyordu, onunla birlikte olacağı anları düşlüyordu hep. Birden söyleyince... Korkmuştu... Korkmuştu ama, fazla düşünmeden de "Gelirim," demişti. Birçok şeyi tehlikeye atıyor. Değer mi, değmez mi bilmiyor ama denemek istiyor. Evlendikten sonra ilk kez böyle bir serüvene atılacak. Bu nedenle de çok heyecanlı. Korkularında kocasından çok kızı var.

Ne olursa olsun, bugün onunla buluşacak; evine gidecek. Bunu çok, ama çok istiyor.

Duvar saatine bakıyor; sekizi on geçiyor. Evden çıkmasına kırk beş dakika var. Kahvaltı masasını topluyor, bulaşıkları makineye atıyor. Heyecandan olsa gerek, sık sık tuvalete gidiyor. Onun karşısında nasıl soyunacağını bilmiyor. Utanacağından korkuyor. Banyoya giriyor. Life bolca şampuan sıkıp yıkanıyor. Başını ıslatmıyor (akşam yıkadı), çünkü kısa sürede saçlarını kurutması, biçim vermesi mümkün değil. Koltukaltlarına, kasıklarına koku sıkıyor. Dişlerini ikinci kez fırçalıyor. Gök gürlemesiyle irkiliyor. Taksi bulabilir mi? Ya gecikirse?.. Koşarak salona geçiyor, perdeyi aralayıp havaya bakıyor. Yağmur başlamamış daha. Ama, yağdı yağacak. Daha zamanı var. Yeni aldığı dantelli siyah külotunu giyiyor; küçük ve seksi. Külotunun örtemediği kıllarına bakıyor. Ya hoşlanmıyorsa? Ama bütün erkekler hoşlanır. Boy aynasında kendini inceliyor. Jartiyerli çorap iyi bir seçim, külotu ise oldukça kışkırtıcı. Belini biraz kalın buluyor. Ama hep kalındı. Yan dönüp bakıyor; yine de fena değil. Kalçalarını öne çıkartarak kendini inceliyor. Yaşıma göre çok iyiyim. Özellikle göğüsleri, en çok onlara güveniyor. Avuçlarıyla destek veriyor: Hâlâ genç kız gibiyim. Saçlarını savurarak gülümsüyor. Uzun siyah saçları, onun çok beğendiği, "Sakın kestirme, sana çok yakışıyor," dediği saçları. Önden düğmeli elbisesini giyiyor. Ya utanırsa? Prezervatifi vardır herhalde. Kocasınınkilerden birkaç tane alsa mı acaba? Saçma. Hem, kocası onları sayıyordur. Dudağına ruj sürüyor. Dün daha güzeldim, diye düşünüyor, daha seksiydim. Bugün yorgun görünüyorum. Uykusuzluktan. Kocası tıslaya tıslaya uyurken (içi burkulmuştu, buna hakkı yoktu, çok iyi bir insandı) öbür yanına dönmüş, onunla neler yapabileceklerini düşünmüştü. İki aydır sevişmiyorlardı kocasıyla. Kafası çok karışıkmış, öyle diyordu. Yerli yersiz tartışıyorlardı. Kendinden daha yeteneksiz, donanımsız insanların bir yerlere gelmelerine, hakkının yenmesine katlanamıyormuş. İşyeri sorunları. Bütün bunlar olmasaydı, her şey yolunda gitseydi de o adama kapılırdı. Nedenini bilmiyordu ama, o adama kapılırdı. Onda ne bulmuştu, konuşması mı, davranışları mı, insanın içine işleyen bakışları mı?.. Bilmiyordu. On iki yıllık evliydiler. Daha ilk yıllarda başkalarını düşünmemiş miydi? Her kadın bir başkasını düşünmez miydi? Mor küpelerini takıyor. Aynada dişlerine bakıyor, ağız spreyi sıkıyor. Yüksek topuklu çizmelerini giyecek bugün, dünden silip parlattıydı. Girişteki aynada nubuk kabanıyla bir kez daha süzüyor kendini. İyiyim. Hazır. Ona gidiyor. Heyecanlı, çok heyecanlı. Yasak şeyler yapacak, bir günah işleyecek.

* * *

Gecenin ilerlemiş bir saati. Boş caddeyi hızla geçiyoruz. Otomobili her zamanki gibi "Ses Uzmanı" kullanıyor, yani "Suzman"; biz ona kısaca öyle diyoruz. Aradığımız evi elimizle koymuş gibi bulacağımıza eminiz. Bizim için çok küçük bir iş.

Hızını azaltıp sol sinyali yaktı Suzman.

Bir kadını arıyoruz; uzun siyah saçları olan bir kadını. Bu sabah durup dururken karıştık bu işe. Uzun zamandır boştuk; hiç kimse, hiçbir özel yaşam ilgimizi çekmiyordu. Karşılaştığımız bütün yüzler, bütün beklentiler, bütün kaygılar birbirine benziyordu. Tekdüze geçen günler sinirlerimizi yıpratmış, kendi aramızda sık sık tartışır olmuştuk.

Yaptığımız bir tür hırsızlık. Ama, kötü bir amacımız yok. Tuhaf bir merak, hepsi o. İlgimizi çeken birinin özel yaşamını, kimselerin bilmediği gizlerini, aklından geçenleri, duygularını öğrenmek istiyoruz. Belki "ruh röntgencisiyiz" demek daha doğru. Doğaüstü güçlerimiz ve yeteneklerimizle başarıyoruz bunu. Peşinde olduğumuz kişinin hiçbir şeyden haberi olmuyor; ne onu araştırırken ne de daha sonra. Çünkü bizi görmüyor, hissetmiyor. Öğrendiklerimizi şu ya da bu biçimde kullanmadığımız, bundan çıkar elde etmek gibi bir amacımız olmadığı için ona bir zararımız dokunmuyor. Yeteneklerimizi, bir suçluyu ya da kayıp bir kişiyi bulmak, bir gizi çözmek için de kullanmıyoruz. Hoşlandığımız için yapıyoruz bunları. İlgi alanımıza girecek kişiyi aramıyoruz, o gelip bizi buluyor. Hem de günlük yaşamın içinde; sokakta, dolmuşta, metroda, kahvede, parkta çıkıyor karşımıza. O hiçbir şeyin farkında olmadan biz adım adım özel yaşamına giriyoruz. İstediğimiz zaman görünmeyebiliyoruz. Her türlü kilidi açabiliyoruz. İç ve dış konuşmaları her koşulda dinleyebildiğimiz gibi, geçmişte kalmış fısıltıları bile nesnelerde bıraktıkları izlerden çözebiliyoruz. Karşımızdakinin düşüncelerini okuyoruz. Uzun paltolar giyiyoruz ve birbirimize çok benziyoruz. Hiçbir zaman işin kolayına kaçmıyoruz. Bizi yoracak, oyalayacak, hatta zaman zaman yanıltacak zor kişiler üzerinde çalışmayı tercih ediyoruz. Ama artık böyleleriyle karşılaşmamız gittikçe güçleşiyor. İlkelerimizden ödün vermek, pek karmaşık olmayan kişilerin özel yaşamlarına girmek zorunda kaldığımız oluyor. Bu da hiç keyif vermiyor.

* * *

Bu sabah o kadını gördüğümüzde birden heyecanlandık; birbirimizi dirsekleyerek coşkumuzu paylaştık. Böyle bir durum, geçmiş yıllarda pek ilgimizi çekmezdi. Kendi halinde bir görünüşü vardı. Yolun kenarında taksi bekliyordu. O saatte (sabah dokuzda) taksiler dolu geçtiğinden, gideceği yere zamanında varamayacak olmanın tedirginliği ile sık sık saatine bakıyordu. Hayır, ilgimizi çeken bu değildi. Bizim için yüz çok önemlidir, özellikle de gözler. Suzman ise soluk alıp verme seslerini, oradaki ritmi ve ritim bozukluklarını önemser. Ondaki tedirginliği, korkuyu, bir yandan da içinde pır pır eden heyecanı sezinledik. Bir suç işliyor gibiydi. Duygularının karmaşık olduğunu, boş bir taksi bulmakla bulmamak arasında çeliştiğini, bir aksilik olsa da (örneğin hiç taksi bulamasa), geri dönse daha iyi olacağını, ama bir yandan da taksi bulup ne olursa olsun oraya gitmek istediğini hemen anladık. Gece sağlıklı bir uyku uyumamış, dedi arkadaşlarımızdan biri. Uyuyamamış, diye düzeltti hemen öbürü. Başka zaman olsa, yani yoğun bir biçimde çalıştığımız o verimli günlerde olsa, gülüp geçerdik.

Bir taksi sağ sinyalini yakarak yavaşladı, kadının önünde durdu. Binmeden önce çevresine kaçamak bir bakış atması bizi gülümsetti. Korkuyordu.

Taksiyi izlerken keyiflenmiştik. Suzman'ın sigara yakmasına bile ses çıkarmadık. Camını biraz araladı önde oturan arkadaşımız. Konuşmuyor, yorum yapmıyorduk. Trafiğin en yoğun olduğu saatti; sık sık duruyor, ağır ilerliyorduk. İşyerlerinin bulunduğu bölgeden uzaklaştıkça yol rahatlıyordu. Taksinin sağ sinyali yanıp sönmeye başlayınca biz de yavaşladık. Bir sokağın başında durdu. Onu geçip elli metre kadar ilerisinde de biz durduk. Kadın taksiden inince yine çevresine bakındı. Çantasının askısını omzuna asıp yürümeye başladığında biz de inmiştik otomobilden; aracımız burada bekleyemezdi ve nerede buluşacağımızı kararlaştırmıştık bile. Hepimizin bulunmasına gerek yoktu, iki kişi yeterliydi.

Kadın ne kadar kendinden emin yürürse yürüsün, onun bu sokağa ilk kez geldiğini ve gideceği yeri kesin olarak bilmediğini anlamıştık. Belli etmemeye çalışarak apartman numaralarına bakıyordu. Aradığı yeri bulunca rahatladı; ama bu yalnızca adresi bulmanın getirdiği bir rahatlamaydı, yoksa içi pır pır ediyordu. Suzman olsaydı yürek atışlarını ve soluma seslerini mutlaka duyardı. Hangi daireye gideceğini hemen anladık, çünkü sıkı sıkı kapatılmış perdenin arkasında sokağı gözleyen bedeni hemen sezinlemiştik.

En az kadın kadar heyecanlı bir erkek bedeni. Onun aradığı yeri bulduğuna emin olunca da perdenin arkasından çekilmişti.

Sıkıntılı bir iki saati o sokakta geçirdik. Bakkalı, bakkalın karşısına düşen çaprazdaki kuru temizleyiciyi ve hesapta olmayan ama her an ilgilerini çekebileceğimiz birileri çıkar düşüncesiyle apartman pencerelerini kollamamız gerekiyordu. Bütün bunlar sorun değildi, hatta küçümsediğimiz sıradan olaylardı. Ne zor durumların üstesinden gelmiştik çünkü.

Kadın apartmandan çıktığında o kadar tedirgin değildi. Aslında hiç tedirgin değildi; rahat, kendinden emin bir görünüşü vardı. Geldiği yöne doğru yürüdü. O beden yine perdenin arkasındaydı, kadını izliyordu. Sokakta bir süre daha kalmamız ve evi gözlememiz gerektiği konusunda bakışlarımızla anlaştık. Bu aşamada kadının peşine takılmamızın bir anlamı yoktu; nasıl olsa evine dönecekti. Ne günlere kaldık, deyip başını iki yana salladı arkadaşım. Onu onaylar biçimde gülümsedim; bütün bunlar ilgi alanımız dışında kalmalıydı.

On beş dakika sonra bir adam çıktı apartmandan. Onun, ne kadar doğal davranmaya çalışırsa çalışsın, perdenin ardındaki tedirgin beden olduğunu hemen anladık. Bunu belirtmek için de, gözümüzü yumup başımızı hafifçe yana eğerek birbirimize gülümsedik. İşimiz bitmişti; arkadaşlarımızla buluşmak üzere sözleştiğimiz yere dönebilirdik. Sokağı boydan boya geçtik. Yürürken uzun paltolarımızın etekleri savruluyordu.

Suzman'ın bir eli direksiyon simidinin üzerindeydi, öbür elinde ise sigarası tütüyordu. Anlattıklarımızı büyük bir dikkatle dinledi. Kaşları yukarı doğru kalkmış, alnı kırışmıştı.

O eve girmemiz gerekecek, dedi.

Arka koltukta, ortada oturan (sürekli terliyordu, palto ona çok geliyordu) arkadaşımızdan bir tepki geldi:

Neden?

Suzman her zamanki gibi çok sakindi. Sigarasını büyük bir keyifle içiyordu.

Ne yaptıklarını başka türlü nasıl anlayabiliriz ki, dedi.

Söyleyiş biçiminde ne bir yargılama ne de perdelenmiş bir öfke vardı.

Ne bok yerlerse yesinler, dedi arkadaşımız. Sesi titriyordu. Kavgaya hazırdı. Bize ne ya, diye bağırdı, bu kadar küçülmeyelim lütfen!

Bir süre kimse konuşmadı. Otomobile çöken suskunluk rahatsız ediciydi. Tepki gösteren arkadaşımız da o kadar haksız sayılmazdı. Özel

yaşam hırsızıydık, ruh röntgencisiydik, doğru; ama bugüne dek böyle bir işe bulaşmamıştık. Sessizliği Suzman bozdu.

Beyler, dedi, uzun zamandır yaptığımız bir şey yok. Bunun bizi nasıl bunalttığını biliyorsunuz. Bu durum, benim de iş ilkelerime ters geliyor, ama hiç olmazsa pratik yaparız diye düşünüyorum. Bu sığ ortamda körelip gideceğiz...

Ona hak verdik. Doğru söylüyordu.

Şimdi o sokaktayız. Uzun paltolarımızın eteklerini savura savura yürüyoruz.

O apartmana ve apartmanın yedi numaralı dairesine girmemiz hiç güç olmadı.

Kokular, sesler, hazlar ve korkular olduğu gibi duruyordu. Adamın bu dairede yalnız yaşadığını hemen anladık. Salonda, sehpanın üzerindeki küllükte beş sigara izmariti vardı; bunları adam içmişti. İçki kokan bardak da adamın bardağıydı. Sabah sabah, diyen arkadaşımıza bakıp gülümsedik. Evet, sabah sabah iki kuvvetli bardak viski içmişti adam. Beklerken. Sıkıntıdan. Belki de korkudan. Müzik dinlemişler, dedi Suzman. Sonra da güldü; radyo açıkmış ama, onların müzik dinleyip dinlemediğinden emin değilim.

Salondaki uzun koltuğun üzerinde seviştikleri belli oluyordu.

Radyo açıkmış ama sesi çok kısıkmış, diye sürdürdü Suzman, kadın içeri girdikten bir süre sonra sesini kısmış adam. Sessiz olmaya çalışıyor, son derece sessiz. Hatta bir ara kadın yüksek sesle gülünce (bir kahkaha bu, resmen bir kahkaha) adam tedirgin oluyor. Komşular var. Adamın bu konuda deneyimsiz olduğunu hemen anlıyoruz.

Üç prezervatif buluyoruz çöp kutusunda, birçok da buruşturulmuş kâğıt mendil.

* * *

İşte burası, dedi Suzman. Apartmanın önünde boş yer yoktu, aracımızı park etmek için ara sokaklara girdik. Çok keyifsizdik, çok isteksiz... Apartmana girip merdivenleri sessizce çıktık. Herkes uyuyor. Kadının dairesini sezgilerimizle bulduk. Suzman'ın bütün antenleri açık, gözlerini kısmış, büyük bir dikkatle geceyi dinliyor. Başını hafifçe eğdi; her şey yolunda. Kapıyı açıp içeri girdik. Bizi rahatsız etmeyen iki ses dolanıyor dairede; biri, mutfaktaki buzdolabından gelen belli belirsiz hırıltı, öbürü de

duvar saatinin tekdüze tik-takları. Kadın, eve dönünce duş almış. Adam da iş dönüşünde banyoya girmiş. Sıradan bir akşam yemeği yenmiş mutfakta. Pek konuşulmamış. Daha çok küçük kız anlatmış, onlar dinlemişler. Bir iki soru sorulmuş, o kadar. Gece salonda oturulmuş, televizyon izlenmiş, meyve yenmiş. Mutfak derli toplu, akşam yemeğinden sonra bulaşıklar makineye konmamış, elde yıkanmış. Kadın, yalnız kalabilmek, düşünmek için yapmış bunu. Değişik bir gündü onun için; son derece çarpıcı, heyecanlı ve zevkli.

Önce küçük kızın odası çıkıyor karşımıza. Komodinin üzerinde oturan oyuncak bir ayının tam tepesinde turuncu ışık saçan bir gece lambası yanıyor. Kız, sol yanına dönmüş. Yorgan üzerinden kaymış, pembe çiçekli desenleri olan pijamasının üstü de belinden açıldığından teni görünüyor. Avuç içlerini birbirine birleştirdiği elleri yanağı ile yastığın arasında. Uyuyan kızı izliyoruz bir süre.

Kadınla adamın yatak odalarının kapısında dikiliyoruz. Kız herhangi bir nedenle seslenirse duyabilsinler diye kapılarını açık bırakmışlar. Sırtları birbirine dönük. Adamın ağzı hafifçe aralanmış, horlama sayılmasa bile zayıf ama rahatsız edici bir ses çıkararak uyuyor. Kadın da kızına benzer bir biçimde yatmış; sol eli yanağı ile yastığın arasında. Rahat bir görünüşü var. Adamın yüzü ise yorgun.

Böyle bir işe kalkıştığımız için vicdan azabı duyuyoruz. Bize ne! Her şey o kadar ilgi alanımızın dışında ki... Yaptığımız işten utanç duyuyoruz. Ama başladık bir kez.

Usulca çıkıyoruz evden.

Sabah.

Hâlâ o apartmanın önündeyiz. Bekliyoruz. Adam- la küçük kız dış kapıdan çıkıyorlar. Adam, kendi çantasıyla kızının okul çantasını sol elinde tutuyor, sağ elinde ise otomobilinin anahtarları var. Müflonlu kırmızı kabanıyla bir robota benziyor kız. Beyaz bir kaşkolla ağzı iyice kapatılmış. Salonun penceresinden bakan annesini görebilmek için başını iyice kaldırıyor. Birbirlerine el sallıyorlar. Adam bu törenin dışında, otomobilinin kapısını açıyor. Kız hâlâ annesine el sallıyor. Adam otomobile binmeden önce yukarı bakıp eliyle belli belirsiz bir selam veriyor. Yüzünde hiçbir ifade okuyamıyoruz. Her şeyden bıkmış gibi bir görünüşü var. Otomobilini çalıştırıyor. Hareket etmesini bekliyoruz. Sokaktan çıkınca biz de hareket ediyoruz.

Önce kızını okuluna bırakıyor. Okul, bulunduğumuz yolun solunda olduğundan kızını elinden tutup karşıya geçiriyor. Çantasını verip başını okşuyor. Kız ona el sallayıp öpücük yolluyor. Adam töreni uzatmıyor. Büyük adımlarla arabasına yürüyor. Onu beklerken sıkılıyoruz. Suzman sigara içiyor. Bizi bu işe o bulaştırdığından, hepimizden daha çok sıkılıyordur. Yoksa bu kadar çok sigara içmezdi. Oysa dün, daha o sokağa girdiğimizde işin niteliği belli olmuştu. O eve girmemize bile gerek yoktu. Tamam, derdik, bize göre değil, bırakıyoruz. Kötü bir huyumuz var (aslında bunun iyi bir yanımız olduğunu düşünüyoruz); peşine düştüğümüz bir işi mutlaka sonuçlandırmalıyız.

Adam otomobiline dönene, çalıştırıp hareket edene dek konuşmuyoruz. Onun ardından biz de yola çıkıyoruz. Suzman, otomobilinin radyosunun açık olduğunu söylüyor; ama dinlemiyormuş. Sigara yaktığını görüyoruz.

Mutsuz, diyor Suzman.

Ardından ne geleceğini çok iyi bildiğimiz için hemen atılıyoruz: Yeter, diyoruz, bu işi bu kadarla bitirelim.

Otomobilini çalıştığı kuruma ait alana park ediyor. Çantası elinde, çok katlı resmî bir işyerinin kapısından giriyor. Birlikte hareket ettiğimizin farkında değil. Birileriyle selamlaşıyor, birilerine "günaydın" diyor. Kadınlarla karşılaşınca sahte bir gülücük yerleşiyor yüzüne, kendine ait olmayan bir ses tonuyla (Suzman bu konuda yanılmaz) selamlıyor onları. Asansöre birlikte biniyoruz. Yedi numaralı düğmeye basıyor. "Mutsuz"un yanına bir de "yalnız biri"ni ekliyor Suzman. Oralı olmuyoruz. Ev yaşamı gibi iş yaşamı da yolunda gitmiyor adamın. Her şey çok açık; böyle bir yaşamın neyi merak edilir, neyi çalınır ki...

Çalıştığı oda geniş. Masaların birinde (dört masa var) bilgisayar ve yazıcı duruyor. Girince "günaydın" diyor. Bu da içten değil. Gazete okuyan orta yaşın üzerindeki mesai arkadaşı kadın gözlüğünün üstünden bakıp gülümser gibi yapıyor (ama gülümsemiyor, en az o da adam kadar "bitmiş") ve "günaydın" diye karşılık veriyor. Pencere kenarındaki masada oturan, ikisinden de daha genç görünen adam da "günaydın" diyor. O bir şey okumuyor. Önünde bir fincan çay var. Sigara içiyor ve pencereden dışarı bakıyor. Bu adamı tanıyoruz. Siyah uzun saçları olan kadının gittiği evdeydi. Beş sigara içmişti ve kadınla salondaki uzun koltuğun üzerinde üç kez sevişmişti.

Gitmemiz gerektiğini anladık; bundan sonra bu tür işlere karışmamamız ve her şeyi unutmamız gerektiğini de... anladık.

ADI YOK

Güneşli bir nisan günü mezarlıkta toplanmışlardı. Kalabalık sayılmazlardı. İkindi namazından çıkıp cenazeye katılan cemaatin dışında eski arkadaşlarından birkaçı vardı. Uğur Ankara'dan gelmişti. Hocanın bezgin bir sesle okuduğu duaya kuşların cıvıltısı karışıyordu. Rıfat, içinden "*Resimdeki Gözyaşları*"nı mırıldanıyordu. İlhan'ın en sevdiği şarkı. Ölümü hiçbirinin ciddiye almadığı günlerde, "Moruk," demişti İlhan, "ben ölünce cenazemde bu parçayı çalın. Anfi falan da getireceksiniz mezarlığa, Cem Karaca gümbür gümbür haykıracak. Çember sakallı ihtiyarların her biri bir yana kaçışacak, hoca feleğini şaşıracak..." "Çalarız oğlum," demişti Rıfat, "yeter ki sen iste..." Gitar sesini taklit ediyordu İlhan, ardından hep birlikte başlıyorlardı: *"Bir gün belki hayattan..."*

Hoca duayı bitirdi. Kuşlar hiçbir şeyin farkında değildi. Mezarın çevresinde çömelmiş ihtiyarlar elleriyle yüzlerini sıvazlayıp doğruldular. Tören sona ermişti. İlhan, bir daha o çukurdan çıkmamak, konuşmamak, gülmemek ve sevdiği şarkıları dinlememek üzere orada kalmıştı. Ciddiye almadığı ölüm onu ciddiye almıştı.

Üçerli beşerli gruplar halinde mezarlığın çıkışına doğru yürüdüler.

Uğur, Ankara'ya dönmek istiyordu. Hiç olmazsa bir gece kalması için üstelemişti Rıfat, ama o gitmekte kararlıydı. Çok yorgun olduğunu söylemişti. Daha dün akşam Ankara'ya inmiş; on iki günlük acayip bir koşturmaca, İtalya, Almanya, sonra yine iki günlüğüne İtalya. Ardından bu haber... Yarın sekiz otuzda şirkette olmalıymış, önemli bir toplantıya katılacakmış. Bu gece de uykusuz kalırsa... Mezarlık dönüşü Necmettin'in dükkânına dek konuşmamışlardı. Uğur için bu cenaze, İlhan'ı çürümek üzere toprağın altına "saklama" töreni, bir yük olmuştu. Üzgündü, sık sık eski günleri anarak dalıp gitmişti ama, Uğur başka yerlerdeydi. Necmettin çay söylemişti. Camlı bölmeyle ayrılmış küçük ofisindeki deri kaplı koltuklara oturmuşlardı. Masasının ardındaki döner koltuğunda oturan Necmettin boş gözlerle çevresine bakınıyordu. Sigara ikram ederken mezarlığın havasından çoktan çıkmıştı. Rıfat, "İnanamıyorum," dedi, "hâlâ inanamıyorum, daha iki gün önce Çınarlı Kahve'de oturup çay içmiştik. Hiç ölecek gibi durmuyordu. İçkiliydi ama sarhoş değildi. Her zamanki gibi güldürmüştü beni..."

"Abi," dedi Necmettin, bir Rıfat'a, bir Uğur'a bakarak, "adam ölmedi ki, resmen intihar etti. Rıfat da biliyor işte, ölümüne içiyordu. Yemek

yemiyordu, daha doğrusu yiyemiyordu. Hortlak gibi olmuştu. Kötü bir ölüm..." Başını iki yana salladı. Gözleri bir noktaya takılıp kalmıştı. "Kendi kusmuğunda boğulmuş, her yer kanmış. Votka şişesinin üçte biri hâlâ doluymuş. Annesi merak edip odaya bir girmiş ki..."

"Son halini bilmiyorum," dedi Uğur. Çayından bir yudum aldı. "Uzun zamandır görmemiştim. Nasıl ve neden alkol bağımlısı oldu, onu da anlayamadım."

"Bu işler hiç belli olmaz," dedi Rıfat.

"Kendini harcadı işte," dedi Necmettin. Yüzüne kederli bir ifade oturmuştu. "Askerden gelince ne güzel bankada işe girmişti. İki yıl çalıştı çalışmadı, işi bıraktı. Sonra Almanya... İki yıl da orada kaldı..."

"Buraya dönmeyecekti," dedi Rıfat, "bu kasaba onu bitirdi."

"Yok abicim, kasaba masaba bahane; adam çalışmak istemiyordu ki. Ruhunda serserilik vardı herifin. Bu kasaba seni bitirdi mi, beni bitirdi mi?.."

Onay bekler gibi Rıfat'a baktı. Ama o, çayını karıştırıyordu, başını kaldırıp da bakmadı.

"İlhan gibi biri evlenmemeliydi," dedi Uğur.

"Denedi abicim," dedi Necmettin, "denedi ama kaybetti. Keşke Almanya'dan hiç dönmeseydi."

"Keşke," dedi Rıfat, "hayatının en büyük hıyarlığını yaptı. O kıza da yazık etti, kendine de... Neriman çok iyi bir kızdır. Sen de tanırsın, uzun sokakta bir ayakkabıcı vardı, Halil Amca, onun ortanca kızı."

"Evet," dedi Uğur, "Neriman..."

"Neriman ya," dedi Necmettin, "öyle bir kızla evlendi de kıymetini bilemedi dingil." Sonra da yanlış bir şey söylemiş gibi başını iki yana sallayarak, "Rahmetli..." diye mırıldandı.

"Kıymet mıymet işi yok burada," dedi Rıfat, "bilseydi önce kendi kıymetini bilirdi."

"O da doğru. Ne arıyordu, neden rahat edemiyordu bir türlü anlayamadık; huzursuzdu abicim, çok huzursuz... Dünyanın en huzursuz adamıydı."

"Evlilikleri sürüyor muydu?"

"Nasıl sürecekti ki. Almanya dönüşü boşandılar. Daha doğrusu Neriman onu bıraktı."

"Cin gibi oğlandı be!" dedi Necmettin.

"O kadar cin olmak da yaramıyor. Buraya hiç dönmeyecekti o."

"Çocukları var mıydı?"

"Yoktu. Orada akıllı davrandılar işte."

Uğur saatine baktı. Bir an önce gitmek istediği her halinden anlaşılıyordu.

"Gelecek olan otobüse yetişsem," dedi.

"Acelen ne," dedi Necmettin, "gece gidersin."

"Ben de üsteledim ama, gideceğim diye tutturdu."

"Olur mu," dedi Necmettin, "bu gece buradasın. İlhan'a yakışır bir şeyler yapar, onu anarız."

"Bak Necmettin... Rıfat'a anlattım... Bu gece dönmek zorundayım..."

"Tamam aga," dedi. Üstelemedi. Üçü de ayağa kalkmıştı. Necmettin'le Uğur öpüştüler.

Uğur'u otogara Rıfat bıraktı. Otobüsü gelinceye kadar da bekledi. Konuşmak için başlattıkları konular çok çabuk tıkanıyor, ortam rahatsız edici bir sessizliğe bürünüyordu. Otobüsün gelişi ikisini de bu sıkıntılı durumdan kurtardı. Sarılıp öpüştüler.

Rıfat otobüsün ardından baktı. İnanamıyordu, İlhan'ın öldüğüne hâlâ inanamıyordu. Ağır ağır sanayi sitesindeki dükkânına doğru yürüdü. Necmettin kırk yılda bir doğru laf etmişti; evet, ikisi de bu kasabada kalmışlardı ama, bitmemişlerdi. İlhan'ı bitiren neydi? Motosikletini alıp Adabinli Tepesi'ne çıkacaktı. Uğur'a o kadar ısrar etmesinin nedeni oydu; oraya çıkacaklar, İlhan'ı ve eski günleri anarak bira içeceklerdi. Ama Uğur gitmişti. Acelesi vardı. Yorgundu. Bir gece daha uykusuz kalmayı göze alamamıştı.

Motosikletini çalıştırdı. Kalfa kapıya çıkıp Rıfat'a baktı. Bir şey söylemeden motosikletini hareket ettirdi ve kent merkezine doğru sürdü.

Akşamüzeri, Adabinli Tepesi'nden kentin (kasaba değil artık burası, yabancılarla dolu bir kent) yayıldığı ovaya bakarak İlhan'ı düşünüyor. Yine böyle nisan başları mıydı, yoksa mayıs, hatta haziran mıydı? Ama çok iyi anımsıyor; güneş yine böyle, kentin yaslandığı dağın ardında yitip gitmişti ve yine böyle bir uçak (iyi ki içinde değilim, demişti İlhan; iyi ki... Uğur boğula boğula gülmüştü) gökyüzünün kızıllığını turuncu bir çizgiyle yararak uzaklaşıyordu ve yine böyle bir grup yorgun karga ovaya doğru uçuyordu. Kargalar... İlhan'ın kuşları. Onlara bile bile "garga" diyordu. Yıllar önce belediyenin kargalara karşı başlattığı mücadeleyi anımsıyor.

"Resmen imha harekâtı lan bu," demişti. Dört karga ayağı getirene bir fişek veriyorlardı. Bütün işsiz güçsüzler kargaların peşine düşmüştü. Hatta, ellerinde sapanlarıyla çocuklar bile. Ama onları kimse yok edemedi. Hâlâ varlar ve keyifli keyifli uçuyorlar. Yok, diyor, nisan olamaz, çünkü ekinler böyle bir karış boyunda değildi; çünkü İlhan ekin tarlasına girdiğinde ve dağa doğru dönüp kollarını havaya kaldırdığında ekinler beline geliyordu. O zaman, Anthony Quinn'e benzeyen inşaat bekçisi de balon lastikli "postacı bisikletiyle" (İlhan'ın babasının bisikletinden) geçip gitmemişti, çünkü o zaman tepenin ovaya doğru inen yamacında bu özel okul inşaatı yoktu. Geçseydi, başını çevirip otomobilin içinde bira içen gölgelere kuşkuyla bakardı. Rıfat'a kuşkuyla bakmadı. Çünkü Rıfat, tepenin eteğinde, motosikletinin yanı başında oturuyordu. Elini kaldırıp Anthony Quinn'i selamladı. O da onu selamladı. Yine de bira şişesini görmemesi için gereken önlemi almıştı.

Beş altı yıl önceydi. Adabinli Tepesi'nde, şimdiki çok katlı yapıların subasmanları ve kör pencereli tek tük kaba inşaatları vardı yalnızca. İlhan'ın hasta olduğunu bilmiyorlardı, kendi de bilmiyordu. Bira şişelerini başlarına dikip içiyor ve gülüyorlardı. Ölümü hiçbiri önemsemiyordu, çünkü düşünmüyorlardı bile. Önlerinde, onlara hiçbir şey söylemeyen boktan bir yaşam vardı, hepsi o. İçiyor ve gülüyorlardı. İlhan bir gece önce gördüğü rüyayı anlatıyordu. "İnanmazsınız ama," diyordu, "Suzi ile Tommiks evleniyorlardı. Hem de bizim evin arka bahçesinde. Albay Brown kim biliyor musunuz, Beygir Selahattin'in babası." Ayaklarını yere vura vura gülüyorlardı. "Necmettin'in babası da Konyakçı," diyordu İlhan; ama o kadar gülüyordu ki söyledikleri zor anlaşılıyordu. O zaman onlar daha da çok gülüyorlardı. Necmettin de gözlerindeki yaşları silerken, "Hakkaten," diyordu, "bir de bacakları çarpık olsa bizim peder tam Konyakçı..."

"Bu dağ benim babam," diyordu İlhan. Babası için içiyorlardı. Kargalar için içiyorlardı. Necmettin, onu anlamayan, eşşek gibi çalıştıran, ama eline doğru dürüst para vermeyen "Konyakçı'ya", babasına sövüyordu. Konyakçı'ya hep birlikte sövüp içiyorlardı. Yine böyle batıdan bir rüzgâr esiyordu ve ülkemizin bütün kentlerinde olduğu gibi (bu genelleme Uğur'undu, birkaç "örnek" kent adı saymış ve bunu onaylayan zihniyete sövmüştü. Ne de olsa üniversitede okuyordu ve bu tür boktan işleri iyi bilirdi) kentin batısına kurulmuş olan organize sanayi sitesindeki fabrikanın bacasından çıkan koyu renkli bir duman kıvrıla büküle, dev bir boa yılanı gibi ovanın üzerine yayılarak "canım" kasabalarını ağır ağır örtüyordu. Yaz

başıydı. Mayıs, olsa olsa haziran. Hiçbirinin içinde olmak istemediği bir uçak (ayakları yerden kesilmemeliydi, gemiler de sakattı), hiçbirinin bilmediği bir yere doğru uçuyordu. Ama hepsinin çok iyi tanıdığı kargalar rotalarını kente doğru çevirmişlerdi. Güneş batmıştı. Kargalar, hepsinin taptığı tek kuş olan o büyük hırsızlar, yuvalarına dönüyordu. "Onlar bile," demişti İlhan parmağıyla gökyüzünü göstererek, "onlar bile dönüyor." Sonra çok ciddi bir yüz, kaşlar çatılmış ve iki elini suçlarcasına sallayarak beceriksiz bir tiyatro oyuncusu gibi, "Bize de gitmek yakışır; ama uzaklara, çook uzaklara!" diye haykırmıştı. Hepsinin tek bir amacı vardı: bu kasabadan kurtulmak. Necmettin, babasına, dükkânına, malına mülküne sövmüştü. Gidecekti, en önde o gidecekti. Rıfat da hazırdı, Çakal Nazmi de. Ama Uğur dışında hiçbiri kurtulamamıştı. İçlerinde, liseden sonra okuyan ve Ankara'ya kapağı atan tek o olmuştu.

Birayla sarhoşluklarını cilalıyorlardı. O gün öğleden sonra, Çakal Nazmi'nin babasından binbir dalavere ile aldığı otomobile doluşmuş, balığa gitmişlerdi. Kirli derelerde hâlâ yaşayabilen, türlerinin son örneği balıkları avlamışlardı. Çakal iyi balıkçıydı, serpme atmada üstüne yoktu. Karınlarının içi, başparmakları ile güçlükle kazıyabildikleri siyah bir tabaka ile kaplı olan, yerken mazot kokan balıklar. Rakı içip eğlenmişlerdi. Can çekişen derelerin can çekişen son canlılarını yemişlerdi. Her şey bitiyordu.

"Biz de böyle bir derede yaşıyoruz, burada kalırsak ölürüz!"

Kim söylemişti bunu? Belki Uğur, belki de işi iyice cıvıklığa vuran İlhan. İlhan'dı tabii; eski Türk filmlerini alaya alarak, çok iyi tanıdıkları o sesi taklit ederek söylemişti. "Zehirli Dereler," demişti, "pek yakında Yıldız Sineması'nda. Başrollerde de Steve mece kuen ya da Ediz Hun; ne fark eder ki. Önemli olan hiçbir fedakârlıktan kaçınılmamış olması. Vee, Körler Film iftiharla sunar: Zehirli Dereler." Sonra birden ciddileşmiş, ses tonu değişmiş ve sövmüştü. "Ölücez lan," demişti ağzındaki balığı tükürerek, "resmen makine yağı bu..." "Yeme o zaman," demişti Nazmi (balıkları tutan o ya, alınmıştı biraz), "dingile bak; herkesten çok götürüyor, sonra da şikâyet!"

Yeni yeni yanmaya başlayan kasabanın ışıklarına bakıyor Rıfat. Doğru söylemiş, diye düşünüyor; Uğur ya da İlhan. Hangisi söylemişse doğru söylemiş. Dereler kirlenirken uyanmalıydık; sıra bize geliyordu.

Kendini yalnız hissediyor. İlhan öldü, Uğur artık Ankara'da (o da öldü), Çakal hapiste, hapiste olmasa da başka bir dünyanın adamı artık, yolları ayrıldı. Necmettin babasının koltuğuna oturdu ve babası gibi oldu. Bugün cenazede yan yana gelmişlerdi. Üçü. Birkaç saat için. Çakal dışarıda olsaydı

dört kişi olacaklardı. Uğur birkaç saat fazla kalmaya bile dayanamamıştı. Beş arkadaş son kez bu tepede bira içmişlerdi. Her şey bitiyordu. Ama o gün anlayamamışlardı. Anlayamazlardı. Güzel bir gündü, o kadar. Herkes aynı ölçüde içiyordu; İlhan da, Uğur da, Rıfat da, Necmettin de, Çakal Nazmi de... dere boyundaki rakılar yetmemişti. Bu güzel gün Adabinli Tepesi'nde bitmeliydi. Bira, cila için. Biraları Sadık'ın garaj yolundaki büfesinden almışlardı. Sadık onlardan daha sarhoştu. Herkes dalgasına bakıyordu. İçsen de ölüyordun, içmesen de. İkişer şişe yeter, diyor Rıfat. İlhan'ın gözleri kapalı, başını iyice geriye atmış, "Olmadı," diyor, beş parmağı açık ve elini Sadık'ın yüzüne dayarcasına, "beşer şişe vereceksin." Sadık gülüyor, kıkır kıkır gülüyor; çünkü İlhan çok haklı. Direksiyonda Nazmi. Büfenin önünden kalkışları muhteşem oluyor. Filmlerde olduğu gibi arabanın lastikleri ciyak ciyak ötüyor. Adabinli Tepesi'ne varınca nara atıyorlar; işte hayat bu, diyorlar. Sonra İlhan'ın ekin tarlasına girişi. İşemek için sanmışlardı, ama değildi. Bir süre heykel gibi kıpırtısız durarak dağa bakmış, ardından da kollarını kaldırarak kent ışıklarına doğru dönmüştü. "Herkes en değerli eşyalarını yanına alsın ve peşime düşsün; Afrika'ya gidiyoruz!" diye bağırmıştı. Nasıl da gülmüşlerdi. Uğur, yaşaran gözlerini elinin tersiyle silerken, "Of, off!" demişti. İlhan gülmüyordu ve onlara uzaydan gelmiş yaratıklarmış gibi bakıyordu. Rıfat, eline bir şişe bira tutuşturunca da öyle bakmıştı. Sonra sesini alçaltarak, "Afrika'ya gidiyoruz," demişti.

"Gelmeyen adi," demişti Necmettin, "değil Afrika' ya, cehenneme desen ben hazırım. Konyakçı kılıklı herifin kölesi olamam aga..." Babasının malına mülküne, işine, cimriliğine sövmüşlerdi.

Hiçbir yere gidemediler. Rıfat, babası ölünce sanayi sitesindeki işin başına geçti. Portatif masa ve sandalye üretiyor. Necmettin, Konyakçı'nın yerini aldı, gittikçe ona benzedi. Bacakları bile şimdiden çarpılmaya başladı, yaşlanınca beter olacak. Beyaz eşya satıyor. İşini daha da büyüttü. Kendisi gibi varlıklı bir ailenin kızıyla evlendi. Uğur, başka bir çevrede başka bir hayatın içinde.

"Adisin," diyor yeni bir bira açarken, "adisin sen." Almanya'ya giderken nasıl canlıydı, heyecanlıydı. Yeni bir yaşama başlıyordu. Buralardan kurtuluyordu. "Ben yırttım, siz düşünün," demişti, "burada yaşamak diri diri gömülmek be! Gidiyorum, bir daha dönersem adiyim!"

Döndüğünde, herkesin bir işi gücü vardı. Hepsi de evli barklı adamlardı artık, haytalık yılları bitmişti. İlhan, biriktirdiği üç beş kuruşla bir büfe açtı.

Yürütemedi. Karısı da bırakıp gitmişti onu. Kahvede, sokakta, meyhanede yalnız kalmıştı. Eskiden olduğu gibi annesinin evinde kalıyordu. Yola çıktığını kimse anlayamamıştı. Yanına alabileceği "en değerli" eşyaları yoktu. Tek başına kendi Afrikası'na gidiyordu.

Kulaklarında o şarkı çınlıyor şimdi Rıfat'ın:

> Bir gün belki hayattan,
>
> geçmişteki günlerden bir teselli ararsan
>
> bak o zaman resmime, gör akan o yaşları...

Kentin ışıkları ipil ipil yanıyor. Bütün kargalar (hayır, gargalar) çoktan yuvalarına dönmüş. Dağ, şimdi kapkara, kocaman bir leke gibi. Her şey hüzünlü geliyor Rıfat'a, dağın görüntüsü bile canını yakıyor. Motosikletini çalıştırıyor. "Hoşça kal huzursuz ölü," diyor, "hoşça kal..."

RÜYADAKİ RÜYALAR

Şu anda kalkıp gece boyu gördüğüm rüyaları yazmaya çalışsam ne kadarını anımsayabilirim, bilmiyorum. Masaya oturduğumda değişecekler, unuttuklarım ve unuttuklarımın yerine kattıklarımla (uydurduklarımla) başka şeylere dönüşecekler. Yatakta yarı uyanık yatarken ve bütün bunları aklımdan geçirirken bile birçoğunu unuttuğumun farkındayım. Yanımda yatan ve sırtı bana dönük olan eşime sarılıyorum. Karşılık verirse (vereceğini hiç sanmıyorum) sevişmeye dönüşecek bir hareketin ilk adımları bunlar. Yine de, görev gibi, sıradan bir sevişme olacağı kesin. Karşılık yok. Allah'tan yok. Onu rahat bırakmamı belirten bir inleme duyuyorum yalnızca. Uyanmamak için elinden geleni yapıyor. Sevişseydik belleğim silinecek ve rüyalarımdan birini bile anımsamayacaktım. Şu anda hemen kalkmalı, yazmaya başlamalıyım. Beceremezsem (söz konusu becermek ya da becerememek değil aslında; gördüklerimi tam olarak anımsayıp anımsayamamak), çaydanlığı ocağa koyar ve suyun kaynamasını beklerim.

Beni erkenden uyandıran, gördüğüm karmaşık rüyalardan çok, rüzgârın gittikçe artan uğultusu olmalı. Gözlerim kapalıyken ve hâlâ uyuyabilme umutları taşırken bile rüzgârı bir yerlere oturtmaya çalışıyordum. Siyah bir alanın ortasında sarı ve dışarı doğru turuncu hareleri olan bir ışık düşünüyordum. Rüzgâr bir şeyler anlatıyordu ama ben anlayamıyordum. Uzun süre öyle kalmak istedim; nasıl olsa üşümüyordum ve bir umut, belki yarım kalan rüyalarıma dönebilirdim. Oysa uyanmıştım; kalkıp yüzümü yıkadığımda ya da mutfağa geçip çay suyunu ocağa koyduğumda kırılıp dökülecek, yok olacaktı her şey.

Birkaç gündür her yanı kaplayan kardan eser bırakmamış bu rüzgâr. Pencereden sokağa bakarken üzülüyorum. Kar güzeldi, hele ilk yağdığı gün. Çocukların sevinci ve kedilerin şaşkınlığı görülmeye değerdi. Rüzgâr silip süpürmüş hepsini. Bu arada, hiç ilgisi yok ama, koridordaki parkelerin bir bölümünün üzerine basıldığında çıkan çıtırtıyı düşündüm. Birkaçı gevşemiş olmalı. Daha önce de olmuştu. Karımı çileden çıkaran bir ses bu.

"Yine mi çıtırdıyorlar?" diye bağırmıştı. Dün akşamdı, mutfakla salon arasında mekik dokurken (önemsediği ve onu yoran birtakım işler yaparken) farkına varmıştı. "Dünya çıtırdıyor," demiştim ben de. Yanıt, burnundan soluyup homurdanarak gelmişti: "Ne büyük felsefe!"

Uykuya geçmeden önce duyduğum son çıtırtı, yandaki apartmanın park yerine giren otomobilin tekerleklerinin buzlar üzerinde çıkardığı sesti. Sabah duyduğum ilk çıtırtı ise, kalorifer borularındaki genleşmeden kaynaklanan düzensiz ve rahatsız edici ses oldu. Bu iki çıtırtı arasında birçok abuk sabuk, açıklanması güç rüya gördüğüme eminim, ama hepsini anımsamıyorum. Bu durumda çok azını yazabileceğim.

birinci rüya

İğrenç ve vahşi kedilerle uğraşıyorum. Çöp bidonlarından beslenen acımasız yaratıklar bunlar. Kötü kötü baktılar önce, dişlerini gösterip tısladılar, sonra da üstüme atılıp tırnaklarını tenime geçirdiler. Hâlâ delici bakışlarla yüzüme bakıyorlar. Onlardan kurtulmaya çalışıyorum. Ama biri koluma yapışıp kalıyor; tıpkı, kıllı kocaman bir sülük gibi. Ondan kurtulamayacağımı anlayınca gömleğimin kolunu çekip üzerini örtüyorum. Kocaman sülük-kedi kolumun üzerinde, Çınarlı Kahve'ye doğru yürüyorum. Ana caddeye çıkan sokağın başına geldiğimde bir kalabalık görüyorum. Yerde kan izleri var. Yolun ortasında bir cip duruyor. Birçok insan toplanmış. Kazayı görenler, el kol hareketleri ile olanları birbirlerine anlatıyorlar. Onlara yaklaşırken gömleğimin kolunu yukarı doğru kıvırıp sülük-kediye bakıyorum. Kendini bırakmış, keçeleşmiş, ölü gibi. Fırlatıp atıyorum. Kolumda diş izleri ve kan.

Cipin üstü yok, içinde kan öbekleri... Sürücü koltuğunda üçte biri dolu yetmişlik bir votka şişesi görüyorum.

"İlhan," diyor kalabalıktan biri, "kaza yaptı."

"Hastaneye götürürlerken ölmüş," diyor bir başkası.

Ben onlara, İlhan daha önce ölmüştü diyemiyorum.

ikinci rüya

Bir filikadayım. Koyda demirlemiş bir gemiye doğru gidiyoruz. İki kişiyiz; filikayı kullanan iriyarı adam ve ben. Karadenizli şivesiyle gemi hakkında bilgi veriyor: "Bu gemi (daha önce adı Izbarço'ymuş, artık onu silmişler, çünkü kayıtlardan düşmüş) bundan sonra hep bu koyda kalacak, çünkü makinesi yok!" Şaşıyorum, "Allah Allah!" diyorum, ama o bana bakmıyor. Yüz hatları çok sert, ürkütücü biri. Geminin ana makinesinin olduğu gibi çıkarıldığını söylüyor. Makine dairesi de şimdi sergi salonuna dönüştürülmüş. Kendisinin de daha önce Izbarço'nun Reisi olduğunu, ama artık reisliğinin kalmadığını söylüyor. Bir felaket yaşanmış ve geminin ana makinesi, yani kalbi çıkarılmış. Geminin görünüşü kötü, bakımsız.

Salon oldukça büyük. Beni buraya getiren iriyarı adamın dediğine göre NOHAP (ana makinenin markasıymış bu) çıkarılınca geniş bir alan kazanılmış. Sergi salonunda tek başınayım. Panolara asılmış büyük boy tablolara bakıyorum. Balık resimleri yapılmış, ama hepsi de insan başlı balıklar; hüzünlü, tuhaf bakışları var. Belli belirsiz bir müzik duyuluyor. Onun dışında salon ve gemi çok sessiz.

Kırlaşmış saçları sıkıca geriye taranmış, orta yaşlı, iyi giyimli, yakışıklı bir adam, aradığı birinin adını soruyor, ama yanıt beklemeden kayboluyor. Sonra salon hafifçe karartılıyor ve ışık tek bir tablonun üzerine düşüyor. Tablonun karşısındaki sandalyeye bir adam oturuyor; orta yaşlı, esmer, kırlaşmış saçlarını geriye taramış, iri yapılı, iyi giyimli ve büyük elleri olan bir adam. Tabloda, boyanmış ama figürsüz bırakılmış bir yer var; gülümseyerek resmin içine giriyor ve o boşluğa yerleşiyor. "Bu bir projeksiyon oyunu," diyor. Ressamın o olduğunu anlıyorum. Biriyle konuşuyormuş gibi öylece yapışıyor resme ve tablonun bir parçası oluyor.

"Harika bir gösteri," diyor biri. Dönüp bakıyorum; filikayla beni gemiye getiren adam bu. Her sergisinde bu numarayı yapıyormuş. Kulağıma fısıldadığına göre eskiden, yani gemi gemiyken, burada Çarkçıbaşı'ymış.

"Peki," diyorum, "neden hep insan başlı balıklar yapıyor?"

"Bekle," diyor, "tablonun içinden çıkınca kendisine sor."

"Ne zaman çıkar?"

"Belli olmaz," diyor, "bir dakika sonra da çıkabilir, bir yıl sonra da."

üçüncü rüya

Kalabalığız. Kız kardeşim, kocası, ben, karım, belki baldızım ve bacanağım (tam olarak emin değilim) ve çocuklar. Bir muayenehanedeyiz, ama doktor ortalıkta yok. Nerden bulduysam üzerimde beyaz bir önlük var ve üst cebinde adım yazıyor. Masada büyük bir mikroskop duruyor, ama gök dürbünü gibi yatık konmuş. Kız kardeşim özenle tuttuğu cam gibi, jelatin gibi bir şey uzatıyor bana. "Al bak," diyor, "bu bizim canlımız işte." Ben, ister istemez bir türlü "enişte" diyemediğim kocasına bakıyorum. O ise çok kayıtsız, ellerini kıçının üzerine bağlamış, dudakları ıslık çalar gibi büzüşmüş (ama çalmıyor), pencereden dışarı bakıyor. Onu mikroskopta incelemem gerek, ama böyle hiçbir şey göremem. Lamel gibi bir şey gerekiyor. Karım hemen buluyor. Mikroskobu düzelterek ayarlarını yapıyorum. Karım yanı başımda, merakla beni izliyor. Ona açıklıyorum, ışık gerek, diyorum, bu da aynalarla sağlanır. Gereken ışığı "enişte" diyemediğim adam buluyor. Bakıyorum, evet, diyorum, gerçekten canlı. Elini gördüm!

Sonra da yüzünü görüyorum. Orta yaşlı bir kadınla tuhaf tuhaf bakışıyoruz mikroskopta.

"Tıpkı halası," diyorum.

Kız kardeşim ağlamaya başlıyor.

dördüncü rüya

Karanlık, küçük, bodrum katı gibi bir yerdeyim. Ayağımın dibinde, kanatları yelpaze gibi iki yana açılmış iki kara leke görüyorum. İki karga leşine benziyorlar. Hayır, ölü numarası yapıyorlar, diyorum ve bunu kanıtlamak istercesine elime geçirdiğim bir paçavra ile üzerlerine var gücümle vurmaya başlıyorum. Biraz dayanıyorlar, sonra da öfkeyle fırlayıp bana saldırıyorlar. Birden, çıkışın talaş çuvalları ile yarı yarıya kapalı olduğunu görüyorum. Elimdeki paçavra ile bir yandan kendimi savunuyor, bir yandan da onları kapıya doğru sürmeye çalışıyorum. Benim değil ama, onların çıkabileceği kadar bir aralık var kapıda. Biri çıkıyor. Öbürü ise sürekli arkamda dolanıyor ve sonunda gagasını enseme geçirmeyi başarıyor. Pençelerini sırtımda hissediyorum, gagası ise ensemi bırakmıyor. Hatta, hafiften kanımı emmeye başlıyor. Elimdeki paçavra ile onu tutup sırtımdan koparmaya çalışıyorum. Ensemi bırakıp elimi ısırmaya çalışırken bir ara paçavrayı yakalıyor, ben de o anda onu tutup sırtımdan koparıyorum. Tuttuğum gibi de dışarı fırlatıyorum.

Anımsayabildiğim rüyalar bunlar. Hepsini, bu arada unuttuklarımı da bir gecede görmem şaşırtıcı. Aslında dördüncü rüyayı pencereden bakarken anımsadım. Ağacın çıplak dallarında simsiyah, kargadan küçük, sivri gagalı bir kuş görünce ensemde bir sızı duydum. Bu kuşu tanımıyorum. Kargalar ve kumrulardan sonra bu bahçede ilk kez görüyorum onu. Bilmediğim ne çok şey var. Kiraz büyüklüğünde kırmızı tohumlarını hiç dökmeyen bir bitki var duvarın dibinde. Ne yazık ki onu da tanımıyorum. Benim için "bir bitki" yalnızca. Yazın kartopu gibi çiçekler açıyor. Onun yeşil yapraklarını yiyor küçük kara kuş.

Bu sabah ne kar var ne buz. Lodos ıslık çalarak hepsini silip götürmüş. Çaydanlıktaki suyun kaynadığını duyuran bir ses geliyor mutfaktan. Çayı demlemeli. Koridordaki parkelerden bazıları çıtırdıyor yine.

Çayı demliyorum. Dolaptan kahvaltılıkları çıkarıyorum. Mutfak penceresinin önündeyim. Rüzgârın şiddeti ağaçlardan belli oluyor. Bir kedi görüyorum; yere sürünürcesine, büyük bir dikkatle, milim milim, benim göremediğim avına doğru ilerliyor. Sonra aniden vazgeçiyor ve bütün gerilim o anda bitiyor. Bunun olanaksız bir av olduğunu düşünüyorum. Kedileri anlamak mümkün değil.

Mutfaktaki masaya oturuyor ve rüyalarımı "enişte" diyemediğim adamın geçen yıl verdiği ajandaya yazmaya başlıyorum. Yazarken onların değiştiğini görüyorum. Tam olarak böyle değildi, yazarken bazı şeyleri uyduruyorum galiba, diye düşünüyorum.

"Sen ne yapıyorsun orada?"

Karım. Uyanmış. Mutfak kapısında dikilmiş mahmur mahmur bana bakıyor. Eliyle ağzını kapatıp esniyor.

"Gördüğüm rüyaları yazıyorum," dedim.

"Bütün gece inledin, beni de uyutmadın."

Her sabah olduğu gibi yorgun görünüyordu ve her sabah olduğu gibi iyi uyuyamadığından yakınacaktı. Yakınmadı. Sabahlığının cebinden sigara paketini çıkardı.

"Derdin ne?" deyip bir sigara yaktı. Dolu dolu çektiği ilk dumanı üflerken sağ gözünü yummuştu.

"İnlediğimin farkında bile değilim."

"Hıh," dedi. Beni aşağılayacağı zaman böyle yapardı. Sonra da burnundan soluyarak, "Bir bu eksikti," dedi, "filozofluktan sonra şimdi de yazarlık!"

Ajandayı kapattım. Birkaç rüya daha anımsayabilirdim ama, bütün hevesim kaçmıştı.

Korktuğum buydu işte: her şeyin kırılıp dökülmesi, bir anda yok olması.